

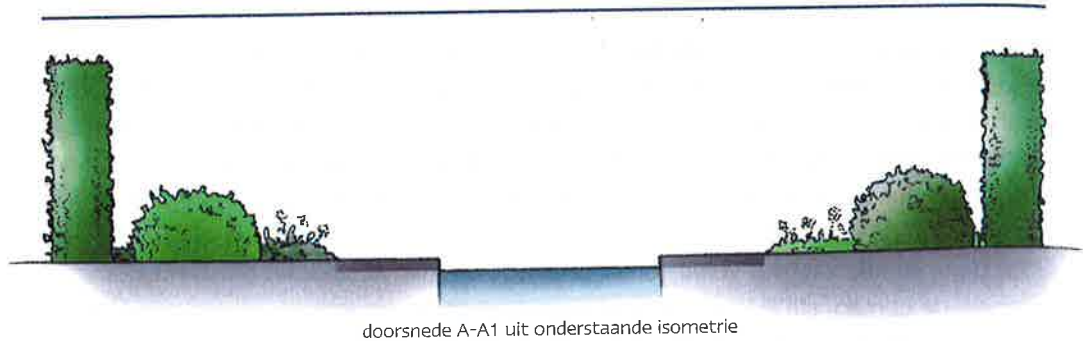
Aarvormige bloeiwijzen

Enkele mogelijkheden om een beplantingsplan nog duidelijker te maken (visualiseren)

Willen we een nog duidelijker beeld krijgen van de gekozen beplanting, dan zijn er nog wel enkele mogelijkheden. Omdat een plattegrond alleen maar iets aangeeft op het platte vlak, is het moeilijk om een voorstelling te maken hoe de verhoudingen eruitzien. Een mogelijkheid om toch een beter inzicht te geven, is het maken van een speciale tekening. Er is een aantal verduidelijkende tekeningen mogelijk die we met enige oefening zelf goed kunnen maken.

Dit kan zijn het tekenen van een doorsnede of een isometrietekening. Ook het maken van een maquette geeft een duidelijk beeld van het eindresultaat.

Een doorsnedetekening geeft inzicht in de verhouding horizontaal en verticaal

doorsnede A-A1 uit onderstaande isometrie

Doorsnede

Bij een doorsnede tekenen we van een bepaalde plaats van de plattegrond het verticale vlak. We zagen als het ware de tuin op zo'n plaats door en op die lijn tekenen we alle elementen die op die plaats staan.

Door op enkele plaatsen een doorsnede te maken, krijgen we een goede indruk van de hoogte/breedteverhouding. Kies voor de hoogte dezelfde schaal als voor de plattegrond.

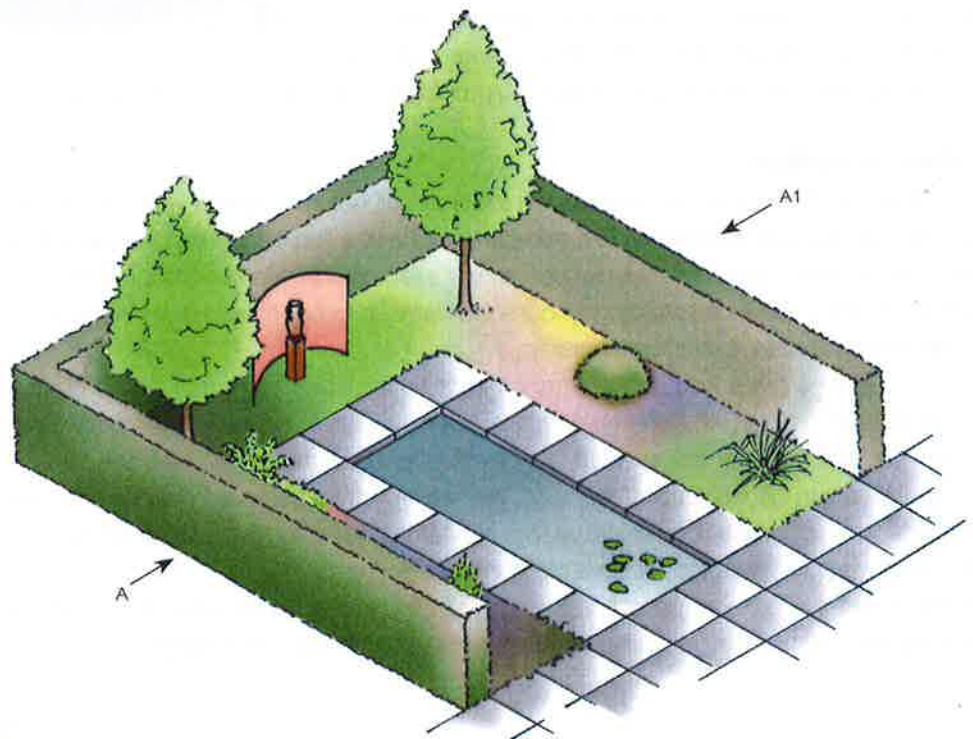
Isometrie

De tekeningen die tot nu toe zijn besproken, worden altijd tweedimensionaal (horizontale of verticale projectie) getekend.

De werkelijkheid is nooit tweedimensionaal, maar driedimensionaal, dus ruimtelijk. Elk bouwwerk en elke beplanting wordt in de werkelijkheid als ruimtelijk beeld waargenomen, met andere woorden: we zien alles altijd in een ruimtelijk perspectief. Hoe helderder dat beeld vooraf is, des te beter we in staat zijn de projecties zo te maken dat bij uitvoering de werkelijkheid klopt met het vooraf bedachte beeld.

Een eenvoudige methode van driedimensionale weergave is het tekenen van een isometrie. Bij een isometrie tekenen we de plattegrond onder een bepaalde hoek (30°) op

Een isometrie is een hulpmiddel om inzicht te krijgen in ruimte en massa

schaal. Nadat de plattegrond getekend is, worden alle hoogten op de hoekpunten van de vakken aangegeven. Deze worden in dezelfde schaal getekend als bij de plattegrond. Daarna verbinden we de hoogtelijnen met elkaar en er ontstaat een tekening waarmee we als het ware in de tuin kunnen kijken. Staan er aan de voorkant gebouwen of een hoge haag: teken deze dan niet. Zouden we deze toch tekenen, dan valt er een groot gedeelte van de tuin weg.

Door de isometrietekening vervolgens op te werken, dat wil zeggen de werkelijke vormen van de bomen, struiken en vaste planten weer te geven, krijgen we een goed beeld van de tuin en de grootte van de gewenste beplanting. De isometrietekening kan nog geperfectioneerd worden door hem in te kleuren.

Maquette maken

Wie moeite heeft met het maken van tekeningen kan de tuin ook op schaal weergeven met andere hulpmiddelen. Het maken van een maquette is een goede mogelijkheid om een beplanting op schaal te verduidelijken. Bij een maquette plaatsen we alle elementen van de tuin op de plattegrond van het ontwerp. Deze moeten dezelfde schaal hebben als de plattegrond.

Voor het maken van de maquette kunnen we allerlei materialen gebruiken. Het minst kostbaar zijn afvalproducten, zoals lucifersdoosjes en karton van dozen; deze kunnen worden benut voor het maken van borders. Voor bomen kunnen we satéstokjes met bolletjes van piepschuim gebruiken; piepschuim (tempex) is een goed en makkelijk te verwerken materiaal. Met dit materiaal zijn alle vormen te maken en het is bijzonder geschikt voor het maken van de ondergrond.

Soms kan het wenselijk zijn onderdelen apart op een duidelijker schaal (bijvoorbeeld 1:10) uit te werken. Bij de opbouw van een border kun je met deze hulpmiddelen tot een beter inzicht komen.

Foto's maken

Het maken van foto's kan een goed hulpmiddel zijn bij het veranderen van een beplanting. Door gedurende de bloeitijd van een border elke veertien dagen een kleurenfoto te maken, kunnen we goed de opbouw zien en het effect van de kleurencombinaties. Ook geeft dit inzicht in de bloeispreiding gedurende het jaar. In het plantseizoen kunnen we dan de gewenste aanpassingen uitvoeren.

Door over een vergrote foto een vel transparant tekenpapier te leggen en de planten over te tekenen, krijgen we een beeld van de opbouw. Zijn er aanpassingen nodig, dan kunnen we deze op het transparant aangeven. Op deze manier kunnen we het gewenste beeld van de tuin vooraf bepalen. Als we de foto's gemaakt hebben met een digitale camera, zijn deze zonder afdruk met een fotobewerkingsprogramma op de computer te bewerken (vergroten, andere planten invoegen enz.).

Het bijhouden op foto van de ontwikkeling gedurende een aantal jaren is een goede methode om inzicht te krijgen in het groeien en bloeien van de tuinplanten.

Opvallende grassen: voor Imperata cylindrica 'Rubra' met daarachter Elymus magellanicus

Plantafstanden

Door de grote verscheidenheid aan planten en de grote verschillen in groeisnelheid is het moeilijk een concreet advies te geven voor de ideale plantafstand. Een te ruime plantafstand geeft een kaal beeld en een open tuin. Een te dichte plantafstand maakt dat planten elkaar binnen enkele jaren gaan verdringen en in elkaar groeien, waardoor de schoonheid van de individuele plant niet meer tot zijn recht komt. In dit hoofdstuk bieden we een aantal hulpmiddelen/overwegingen aan om tot een goede groepsgrootte en tot de juiste plantafstanden te komen.

De groei en ontwikkeling van een plant

Bontbladige bomen vragen veel aandacht in de tuin (Acer pseudoplatanus 'Leopoldii')

De toegepaste planten in onze tuin groeien en ontwikkelen zich elk jaar. Groei is de toename in volume van een plant. Bij houtachtige planten ontstaan nieuwe scheuten uit de in de loop van het groeiseizoen en de herfst gevormde knoppen. De verlenging is afhankelijk van de soort en de groeiomstandigheden.

Ontwikkeling is het veranderen van een plant van de ene fase naar de andere. Zo kennen we de jeugdfase, volwassenfase, ouderdomsfase en afstervingsfase. Sommige planten doorlopen deze fasen in een zeer korte tijd (eenjarigen); andere doen daar vele jaren over (bomen).

Bij de aanschaf van planten zullen we meestal planten kopen die in de jeugdfase zijn.

De planten worden een aantal jaren opgekweekt en worden al dan niet in een container (pot) verkocht. Het aantal jaren van opkweek bepaalt de grootte bij aanplant (aankoop), maar zegt niets over de uiteindelijke grootte.

De laatste jaren zien we twee ontwikkelingen bij de verkoop. Om de planten voor een redelijke prijs te kunnen aanbieden, worden de materialen enerzijds steeds kleiner verkocht, anderzijds is er een tendens om juist grote planten aan te bieden om een snel effect te bereiken in een tuin. Deze grote planten worden dan vaak ingevoerd uit andere landen (lagelonenlanden of landen met een gunstig klimaat).

Planten uit landen met een warmer klimaat zullen zich aan onze omstandigheden moeten aanpassen. Planten die al

enkele jaren in de tuin staan, zullen er weinig last meer van hebben.

De keuze tussen klein of groot formaat beplanting zal afhangen van de doelstelling en de financiële middelen. Voor de structuurbepalende beplanting zou je kunnen overwegen groter plantmateriaal te nemen om zodoende sneller het gewenste effect te bereiken.

Indeling van planten in gebruiksgroepen

De ontwikkeling van planten is een grondslag geweest voor een praktische indeling van plantgroepen. De twee grote groepen zijn houtachtige gewassen en kruidachtige gewassen. Bij houtachtige gewassen worden de bovengrondse delen vele jaren oud en verhouten. Bij de meeste kruidachtige sterven de bovengrondse delen aan het eind van de zomer af en er vormen zich vanuit de wortels elk voorjaar nieuwe vlezige bovengrondse delen die hetzelfde jaar bloeien. Zijn ze groenblijvend, dan blijven de stengels kruidachtig en ze bloeien op het eind van de vlezige stengels. Bij een- en tweejarige sterven de planten na de bloeitijd volledig af.

Houtachtige gewassen

- bomen;
- bosplantsoen;
- heesters;
- klimplanten;
- bamboes;
- rozen;
- fruitgewassen;
- coniferen;
- kuitplanten.

Kruidachtige gewassen

- een- en tweejarige planten;
- vaste planten;
- grassen;
- water- en moerasplanten;
- bol- en knolgewassen;
- inheemse kruidachtige planten.

Deze groepen zijn als uitgangspunt genomen bij het plantselectieprogramma op de bijgeleverde cd. Hieronder een korte beschrijving van deze groepen, zoals ze in het plantselectieprogramma voorkomen.

Bomen zijn houtachtige gewassen met een doorgaande stam, waarbij de zijtakken minder zwaar zijn dan de stam. De stam is meestal voor een gedeelte kaal. Ook worden van sommige struiken stambomen gemaakt door ze op een bepaalde hoogte op een stam te plaatsen (enten, oculeren). Het assortiment voor kleine bomen is hierdoor de laatste jaren flink gestegen.

Bosplantsoen zijn inheemse, houtachtige gewassen die als vrij klein plantmateriaal geplant worden (60-100 cm). De soorten kunnen zowel heesters als bomen zijn. In landschappelijke beplantingen wordt veel gewerkt met bosplantsoen. Door onderhoud worden de gewenste beplantingsvormen gemaakt.

Heesters zijn houtachtige planten die in of vlak boven de grond vertakken. Heesters hebben geen doorgaande hoofdtak.

Klimplanten zijn planten die, door hun morfologische eigenschappen, met lange scheuten, twijgen en takken omhoog groeien. Hechtwortels, zuignapjes en ranken zijn voor klimplanten de belangrijkste organen om zich omhoog te werken. Daarnaast behoren ook de slingerplanten tot deze groep; deze werken zich omhoog doordat de scheuten (stengels) zich spiraalsgewijs om een steun (paal of andere plant) winden.

Bamboes zijn groenblijvende, houtachtige gewassen. Een bamboe is opgebouwd uit rhizomen (wortelstokken), stengels met zijtakken en zittende bladeren (geen bladsteel). Bij de meeste bamboes groeien de rhizomen tot meters onder de grond en ze komen op willekeurige plaatsen weer boven de grond. Het woekeren kunnen we tegengaan door rondom de plant rootcontrol (dikke plastic folie) te plaatsen. Bamboe bloeit zelden, maar als ze bloeit, sterft de plant meestal af.

Rozen zijn houtachtige gewassen die vooral worden aangeplant vanwege de bloemen. In het selectieprogramma komen zowel botanische als gekweekte soorten (hybriden) voor.

Fruitlegewassen die in het programma opgenomen zijn, zijn allemaal houtachtig. De fruitgewassen worden ingedeeld in kleinfruit (heestervormig) en grootfruit (boomvormig).

Coniferen zijn houtachtige gewassen die meestal kegels dragen (*Taxus* vormt schijnbessen) en de bladeren zijn schubvormig of naaldvormig. De meeste coniferen zijn groenblijvend.

Kuipplanten zijn gewassen die een temperatuur onder nul over het algemeen niet verdragen en daarom in een pot of kuip geplaatst worden, waardoor ze op een vorst-vrije plaats kunnen overwinteren. In deze groep zijn houtachtige en kruidachtige gewassen opgenomen.

Een- en tweejarigen zijn planten die hun hele levenscyclus in maximaal een jaar doorlopen. Eenjarige planten worden meestal voorgekweekt in een kas en half mei buiten uitgeplant. De meeste soorten bloeien tot aan de winter en sterven dan af. Tweejarige planten worden in de zomer gezaaid en in de herfst in de tuin geplant. Na de winter komt de bloem in de plant en de planten sterven na de zaadvorming af.

Vaste planten zijn overblijvende, kruidachtige gewassen, waarbij van de meeste soorten de scheuten elk jaar opkomen, bloemen geven en afsterven. De plant blijft in stand door het reservevoedsel dat in de ondergrondse delen wordt opgeslagen. Een beperkt aantal soorten is groenblijvend en sterft niet elk jaar af. Hiervan blijven de stengels wel kruidachtig.

Grassen zijn kruidachtige planten met smalle bladeren die als een rozet ingeplant staan.

De grasplant vormt een pol die zijn uitlopers kort bij de moederplant maakt, of vormt een zode waarbij de uitlopers van de moederplant weg groeien. Grassen hebben bijwortels en wortelen daarom oppervlakkiger dan planten met hoofdwortels. De bloeiaar van grassen ontstaat laag in het hart van de plant en de bloemstengel is meestal kaal. Er zijn groenblijvende en bladverliezende grassen.

Nepeta (x) faassenii met
Miscanthus sinensis
'Gracillimus'

Water- en moerasplanten zijn overblijvende kruidachtige gewassen, waarbij de wortels onder water groeien. Soms alleen in het water (waterplanten) en soms in een grond die verzadigd is met water (moerasplanten).

Bol- en knolgewassen zijn kruidachtige gewassen die elk jaar opnieuw uitgroeien, bloeien en weer afsterven. De plant leeft voort door middel van het opgeslagen reservevoedsel in de verdikte wortel (knol), verdikte stengel of veranderde bladeren (bol). De leeftijd van deze delen kan soms eenjarig zijn of soms meerjarig.

Inheemse kruidachtige planten

De in het programma voorkomende inheemse kruidachtige gewassen komen allemaal in onze wilde natuur voor (inheems) en ze zijn meerjarig (vaste planten). Sommige mensen noemen dit ook wel de onkruiden.

Indeling naar grootte

Voor een praktische indeling ten aanzien van de uiteindelijke grootte is er een standaard.

Deze standaard is alleen opgesteld voor enkele belangrijke groepen. De genoemde getallen geven de hoogten weer van volwassen exemplaren.

Op etiketten van planten vinden we bij aankoop o.a. deze informatie:

bomen:

1e grootte, hoger dan 12 m

2e grootte, 6-12 m

3e grootte, 4-6 m

4e grootte, lager dan 4 m

Naast de indeling naar grootte is er voor bomen ook een indeling naar stamhoogte (lengte). De hoogte van de stammen bij aankoop zal tevens de hoogte zijn van het takvrije gedeelte. De stam groeit niet meer in hoogte. Moeten we later onder de kroon doorlopen of doorrijden, dan moeten we bij aanleg zorgen voor een juiste stamhoogte bij aankoop. Liefst een stamhoogte die enkele decimeters hoger is in verband met het op den duur doorzakken van de onderste kroontakken. Een stamhoogte van 200-250 cm is dan zeker aan te raden.

Een nieuwe tendens bij het kweken van bomen is het opkweken van een boom met meerdere stammen (een zogenaamde 'stoel'). Hierbij wordt bij een jonge toekomstige boom op 5-30 cm boven de grond de kop uit de boom geknipt. Er ontstaan dan 3-4 nieuwe scheuten die verder met een stam opgekweekt worden.

Indeling voor de stammaat:

laagstam 20-30 cm, komt vooral voor bij fruitbomen;

halfstam 110 –120 cm, komt vooral voor bij fruitbomen;

hoogstam 180 – 250 cm;

meerstammige boom/struik 200 – 400 cm.

Typha minima (kleine rietsigaar), moerasplant geschikt voor de kleine vijver

heesters

- 1e grootte, hoger dan 6 m
- 2e grootte, 1- 4 m
- 3e grootte, 0,5 – 1 m
- 4e grootte, lager dan 0,5 m

vaste planten

- bodembedekkende vaste planten < 20 cm
- lage vaste planten 20-60 cm
- middelhoge vaste planten 60-100 cm
- hoge vaste planten > 100 cm

Kiezen van de plantafstand

Decorative hanging basket bij een gevel

De keuze van de plantafstand hangt nauw samen met de wens om al dan niet snel een volwassen beeld (eindbeeld) te bereiken.

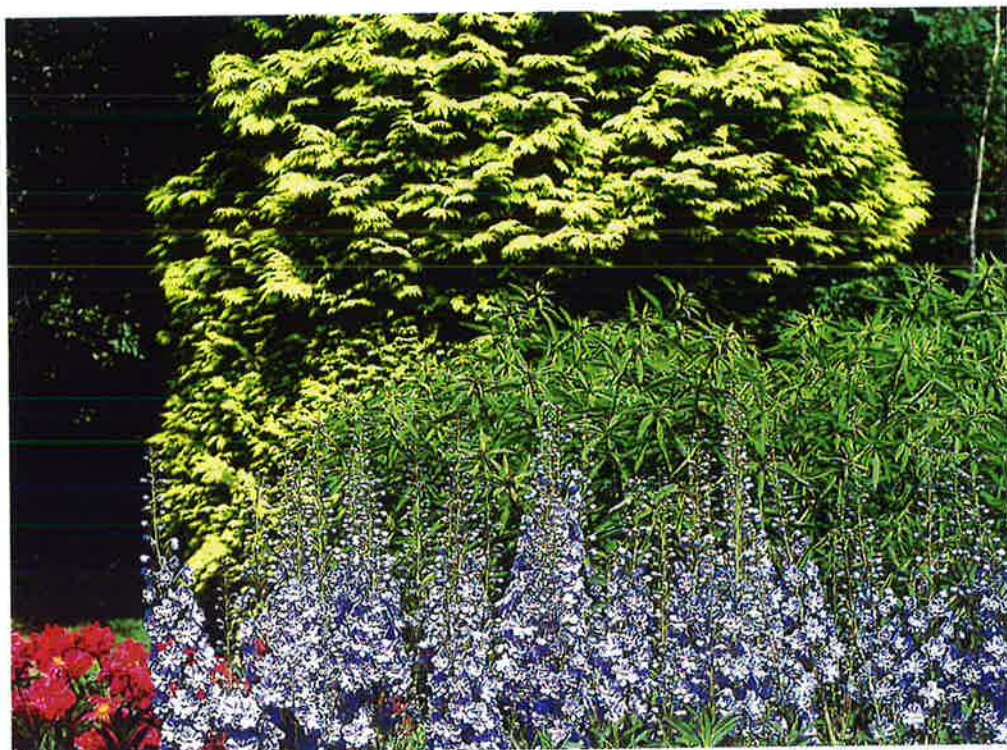
Het eindbeeld wordt bepaald door wat we voor ogen hebben. In een tuinontwerptekening wordt beplanting vaak aangegeven op een grootte die past bij het ontwerp. De planten die in de tuin geplant worden, hebben nog niet de grootte zoals aangegeven in het ontwerp. De beplanting groeit door de jaren heen naar het eindbeeld. De snelheid van het bereiken van het eindbeeld hangt samen met de groeisnelheid van de gebruikte soorten. Het eindbeeld dat ons voor ogen staat, zal niet altijd de uiteindelijke grootte zijn die planten kunnen bereiken. Van veel bomen zullen we nooit het eindbeeld zien. Hierin schuilt ook het gevaar van beplanting die niet meer past bij het oorspronkelijke ontwerp. Een enkele boom zou kunnen uitgroeien tot een allesoverheersende beplanting.

Bij het bepalen van de plantafstand zullen we dus een bepaald eindbeeld voor ogen moeten hebben. Nemen we een plantafstand die precies past bij het eindbeeld, dan zal het enkele jaren duren voordat het gewenste beeld wordt gehaald. Dit is zeker het geval voor de structuurbepalende beplanting (houtachtige gewassen die het geraamte vormen).

Bepaal daarom vooraf altijd het eindbeeld en in welke tijd we dit willen bereiken. Willen we snel ons doel bereiken,

dan kunnen we kiezen voor een kleinere plantafstand. Dit zie je vaak bij een tentoonstellingstuin, hierbij wordt een plantafstand gekozen die direct het eindbeeld bepaalt. Of we kunnen gebruik maken van planten die in korte tijd uitgroeien tot hun uiteindelijke grootte.

Bij een kleine plantafstand moeten we er dan wel op bedacht zijn dat, wanneer de planten elkaar gaan raken, de afstand vergroot moet worden. Dit doen we door enkele planten te verwijderen. Bepaal in het beplantingsplan al welke planten verwijderd moeten worden. Het verwijderen wordt nogal eens vergeten, waardoor de planten in elkaar gaan groeien. Als we ze weghalen nadat ze in elkaar zijn gegroeid, ontstaan er lelijke vormen en bij coniferen vaak onherstelbare bruine plekken.

De geelgekleurde conifeer Chamaecyparis lawsoniana 'Stewartii' vraagt veel aandacht

Enkele mogelijke oplossingen bij een grotere plantafstand voor de structuurbepalende beplanting zijn:

- plaats enkele extra planten van dezelfde soort en verwijder (dun) deze, zodra de twijgen/takken elkaar gaan raken;
- plant voor de structuurbepalende planten grotere plantmaten en plant deze op eindafstand;
- breng een tijdelijke tussenbeplanting aan en verwijder deze tijdig.

Tabellen als hulpmiddel voor het bepalen van de plantafstand

Voor het bepalen van de plantafstand hebben we enkele tabellen samengesteld. Er is een duidelijke relatie tussen de hoogte van een plant en de plantafstand. Hoe hoger een plant, des te groter de plantafstand. Daarnaast speelt de vorm een duidelijke rol. Een plant die breeduit groeit, zal meer ruimte nodig hebben dan een steil opgroeiende plant. Aan de hand van de vorm en de hoogte hebben we een formule gemaakt om de plantafstand te bepalen.

Deze formule is: $2/3 \times \text{hoogte} = \text{breedte van de plant} = \text{plantafstand}$.

De plantafstandgegevens in het plantselectieprogramma op de cd zijn ook op deze manier bepaald, waarbij wel rekening is gehouden met de specifieke eigenschappen van de individuele plant.

In de tabellen wordt de algemene regel toegepast met enkele verfijningen en aanpassingen bij specifieke vormen.

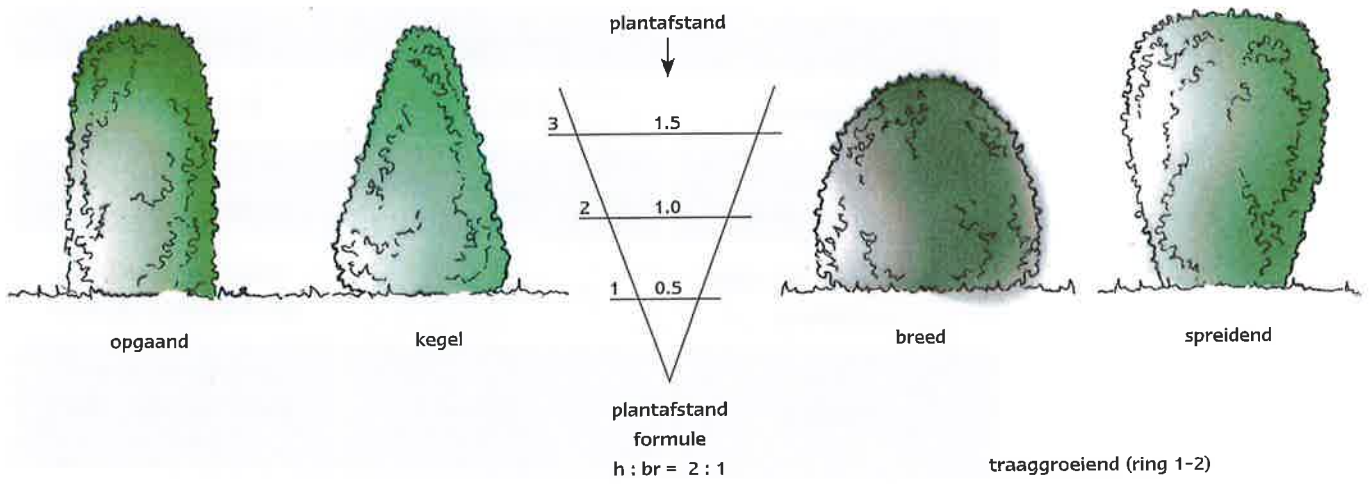
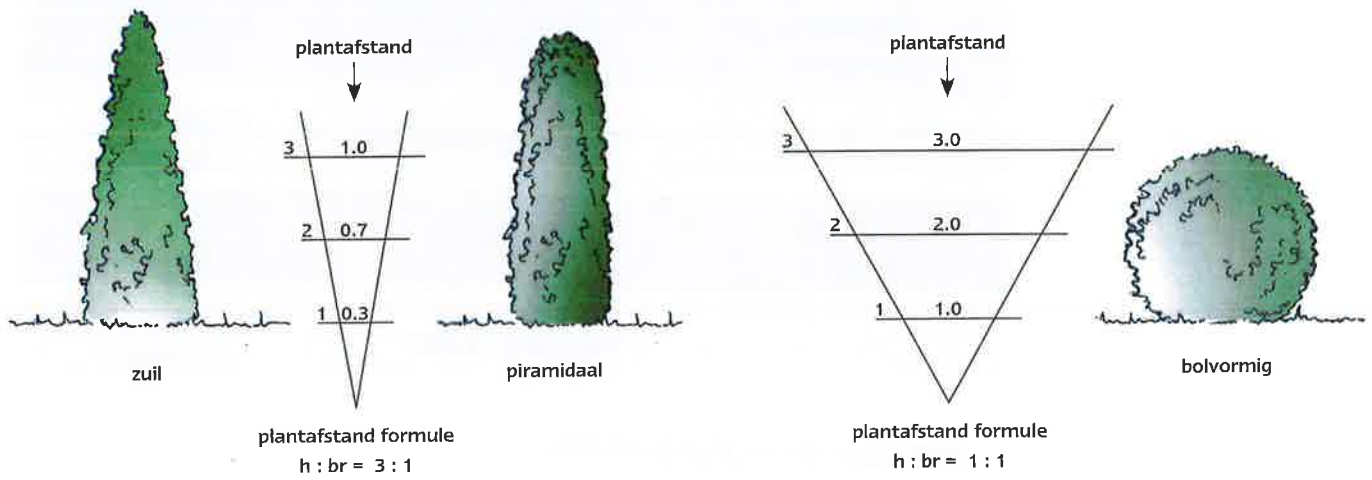
Graszaad hoeveelheden

grasvelden (siergazon)	met veel randen	30 gram/m ² (3 kg/are)
	met weinig randen	20 gram/m ² (2 kg/are)
grasvelden (speelgazon)	met veel randen	20 gram/m ² (2 kg/are)
	met weinig randen	10 gram/m ² (1 kg/are)

Moeras- en waterplanten

	waterdiepte	bijzonderheden
moerasplanten	0-15 cm	zie vaste planten
drijfplanten op het wateroppervlak	5-40 cm	maximale bedekking van het water 30-40%
drijfplanten in de bodem wortelend	minimaal 40 cm	maximale bedekking van het water 30-40%
waterlelies	tot 90 cm	voor grote vijvers: snelgroeiende 1 plant per 2 m ²
	tot 70 cm	voor middelgrote vijvers: normaal groeiende 1 plant per m ²
	20-50 cm	voor kleine vijvers en waterschalen: dwergvormen 1 plant per 0,75 m ²
zuurstofplanten (onderwaterplanten)	minimaal 40 cm	5 bosjes per 1000 liter water

Plantafstanden houtachtige gewassen (heesters, rozen, coniferen, bosplantsoen)

traaggroeiend (ring 1-2)
normaal groeiend (ring 3-4)
snelgroeiend (ring 4 en >)

Hagen

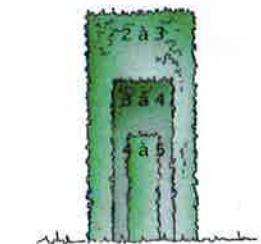
hoogte
↓

> 2.0

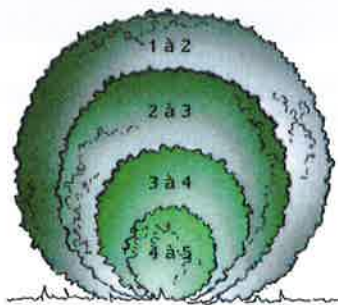
1.0 - 2.0

0.5 - 1.0

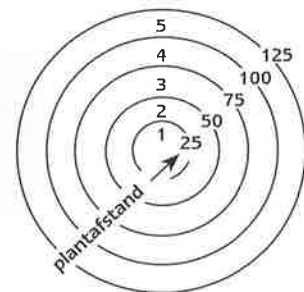
0.3 - 0.5

aantal planten per meter voor geknipte hagen

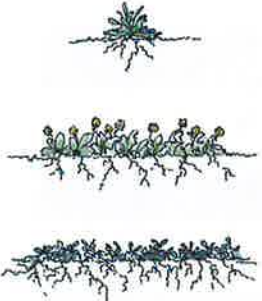
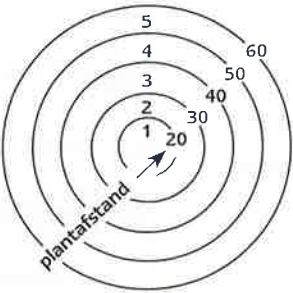
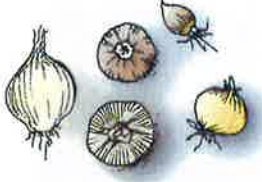

aantal planten per meter voor vrijgroeijende hagen

bodembedekkend

Plantafstanden kruidachtige gewassen

Vorm		Plantafstand formule	Plant-afstand	Aantal planten per m ²
Polvormend snelgroeiend		Geen standaard voor	40-60 cm 60-80 cm 80-100 cm 100-150 cm	8-9 5-6 2-3 1-2
Polvormend normaal groeiend		Geen standaard voor	40-60 cm 60-80 cm 80-100 cm 100-150 cm	9-11 6-8 3-5 2-3
bodembedekkend (zodenvormend, polvormend)		traaggroeiend - ring 1-2 normaalgroeiend - ring 3-4 snelgroeiend - ring 5 of >		14 8 5 4 3 2
bol- en knolgewassen		diameter x 4	diameter 2 3 4 5 10 15	156 69 40 25 6 3

Groepsgrootte

De groepsgrootte van de planten is een afgeleide van het ontwerp. Wordt er bij een ontwerp uitgegaan van een eenvoudige beplanting waarbij de beplanting de vormgeving moet versterken, dan gebruiken we vaak maar enkele plantensoorten in grotere groepen. De individuele planteigenschappen zijn dan van minder belang.

Is het een ontwerp waarbij een lossere vormgeving wordt toegepast, dan zien we vaak een groter sortiment en kleinere groepen.

De structuurbepalende beplanting wordt over het algemeen toegepast met niet al te veel soorten en dus grotere aantallen van dezelfde soort.

Bij een kleine tuin zal de structuurbepalende beplanting vaak bestaan uit enkele verschillende, hogere struiken die tevens zorgen voor de sierwaarde.

Hagen worden over het algemeen samengesteld uit één soort.

Bij vele oude stijtuinen werd de vormgeving gemaakt door weinig soorten planten toe te passen en deze in strakke vormen te knippen. Parterres van *Buxus*-hagen of *Taxus*-blokken zijn veel toegepaste elementen in deze historische tuinen. Elementen uit deze tuinstijlen worden nog regelmatig in de huidige ontwerpen toegepast.

Kleuren hebben ook hun invloed op de grootte van een groep. Felle kleuren zullen naast een ingetogen kleur sneller opvallen. Willen we een harmonische opbouw hebben, dan kunnen we van de opvallende, felgekleurde planten de groepen kleiner houden.

Groepsgrootte

groep		groepsgrootte
bomen heesters/coniferen	boom	1
	solitair	1
	lage heesters < 1 m	1-5
	halfhoge heesters 1-2 m	1-3
	hoge heesters > 2 m	1
vaste planten (0,5-1 m ²)	lage vaste planten < 25 cm	7 en meer
	halfhoge vaste planten 25-75 cm	3-7
	hoge vaste planten > 75 cm	1-3
bollen/knollen (ca. 0,5 m ²)	diameter 0-2	25
	diameter 2-4	15
	diameter 4-10	7-8

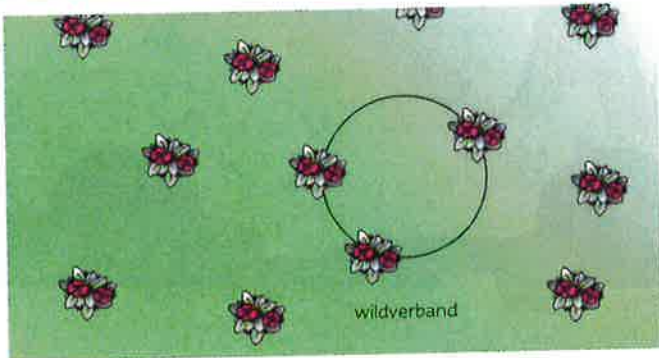
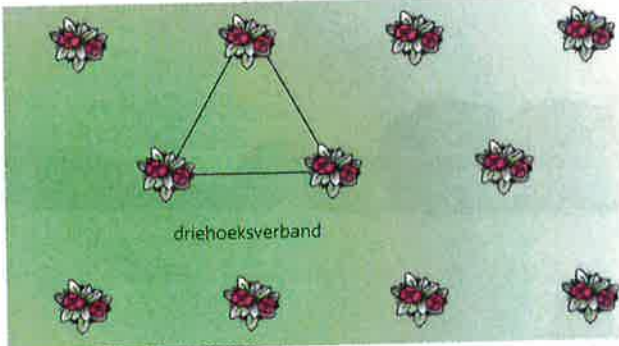
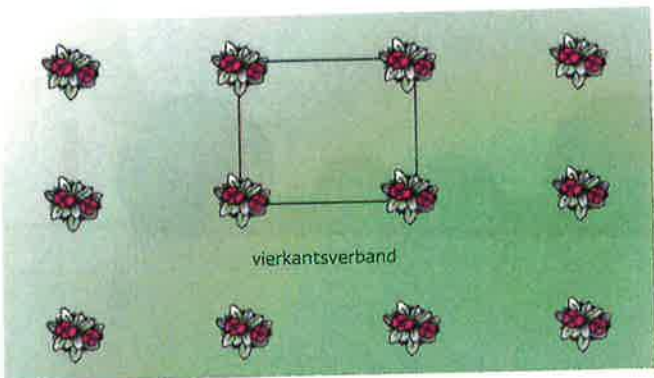
Echinacea purpurea
zijn er in rode en witte
kleurtinten

Plantverbanden

Bij het planten kunnen we uitgaan van twee systemen van groeperen. Bij het ene systeem worden planten grillig in elkaar overlopend geplant. Bij het andere worden strakke groepen in min of meer meetkundige plantvakken geplant.

Het te kiezen systeem zal afhangen van het soort ontwerp, waarbij we met het plantverband aansluiten bij de vormgeving van het ontwerp. Wanneer er een ontwerp gemaakt wordt met vrije vormen of een ontwerp voor een natuurlijke tuin, dan zullen we kiezen voor groepsopbouw met verspreid verband. Kiezen we voor een basic-ontwerp (geometrisch) waarbij een strak lijnenspel het ontwerp bepaalt, dan past hierbij ook een plantverband met strakke begrenzing van de beplantingvakken en een strak plantverband.

*Verskillende
plantverbanden*

Planritme

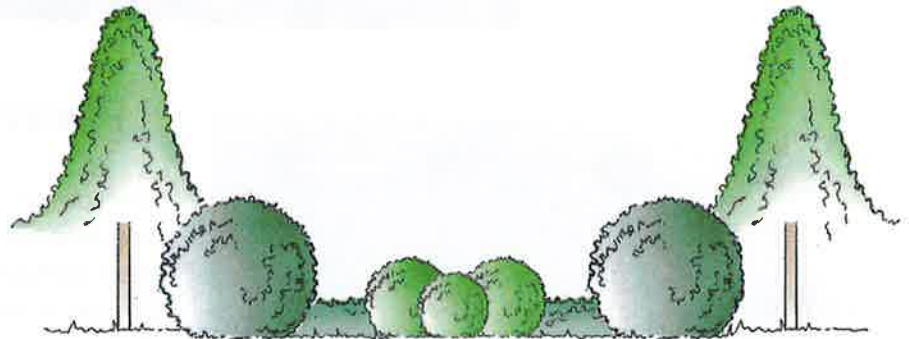
Door planten te herhalen, ontstaat een sterk visueel effect. Dit is goed waar te nemen in een natuurlijke begroeiing. Zaaient we een grasveldje in met een weidebloemenmengsel, dan zullen er op verschillende plaatsen in deze begroeiing dezelfde bloemen opkomen; er ontstaat een min of meer willekeurig natuurlijk ritme (herhaling).

Dit effect van een bepaald ritme kunnen we ook bewust toepassen. In een vaste plantenborder zouden we op regelmatige afstanden dezelfde plant (of plantgroep) kunnen laten terugkomen. Het aanbrengen van een ritme kan een bepaalde rust uitstralen, maar bij veelvuldige toepassing kan er ook een saai en eentonig beeld ontstaan.

De effecten van rust en ritme kunnen we laten ontstaan met een plantengroep of met een enkele, gerepeteerde plant. De keuze kan gemaakt worden met planten die verschillend zijn of juist hetzelfde. En deze kan gemaakt worden op basis van alle uiterlijke kenmerken (hoogte, bladvorm, bloemvorm, groeiwijze enz.).

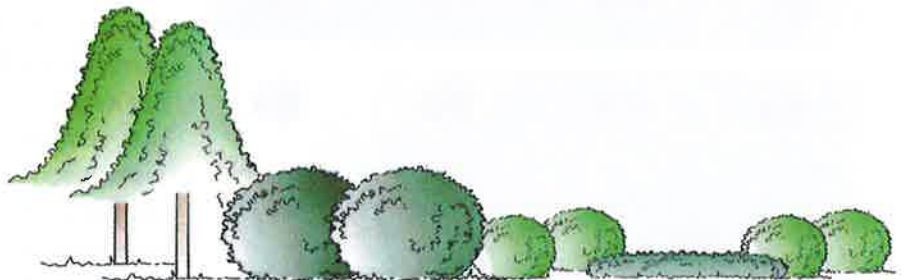
Symmetrische beplanting

Bij een symmetrische beplanting wordt in de linker- en rechterhelft van het plan dezelfde beplanting of een qua vorm vergelijkbare beplanting geplaatst. Dit kan in de hele tuin of in onderdelen uit deze tuin worden toegepast.

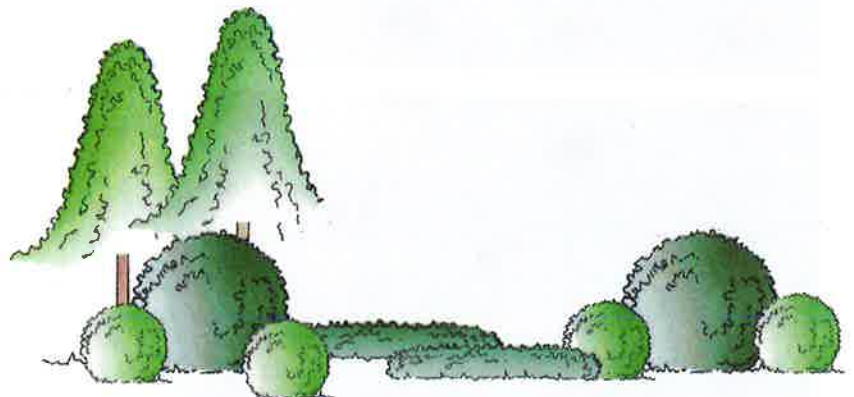
Asymmetrische beplanting

Bij een asymmetrische beplanting wordt de beplanting aan de ene zijde anders dan aan de andere zijde, waarbij vooral gekeken wordt naar de vormgeving van de beplanting. De contrastzijde wordt dan ingeplant met planten met een duidelijke en opvallende vormgeving zoals een zuil, bol of piramide.

Contrastelementen

Contrastelementen worden in een tuin op plaatsen gezet, die extra aandacht verdienen of op plaatsen waaraan we extra aandacht willen geven. Voor dit doel worden vaak solitaire planten gebruikt. Dit zijn planten die door een of andere eigenschap opvallen en die gedurende het hele jaar aantrekkelijk blijven.

Aan/inkoop van geselecteerde beplanting

Als we beplanting hebben uitgekozen en we gaan deze bestellen of kopen, is het natuurlijk belangrijk dat de planten gezond zijn en voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen.

Op de eerste plaats zouden wij willen adviseren: koop altijd bij vertrouwde zaken. Deze zullen garantie geven op aanslaan (doorgroei) en soortechtheid. Tevens staan zij borg voor een goede kwaliteit. Ook bestaan er keuringsdiensten die zorgen voor een bewaking van de kwaliteit van de tuinplanten.

Keuringsdienst

In België wordt de kwaliteit bewaakt door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en wel door de Administratie Beheer en Kwaliteit Landbouwproductie afdeling kwaliteit. De Dienst Normering en Controle Plantaardige Productie (NCPP) zorgt ervoor dat rassen die aangemeld worden voor opname in de Belgische rassenlijst de nodige officiële onderzoeken doorlopen. (OHB = Onderscheidbaarheid, Homogeniteit, Bestendigheid; CGW = Cultuur en Gebruikswaarde en Naamgeving). Via het Vlaams Gewest worden ze beoordeeld door het Vlaams Rassencataloguscomité om daarna, al dan niet, opgenomen te worden in de Belgische rassenlijst.

De taak van de dienst NCPP ten aanzien van het teeltmateriaal van siergewassen bestaat voornamelijk uit de implementatie van de EU-regelgeving. Deze regelgeving legt de nadruk op de regelmatige controle van de productiebedrijven. Tevens legt ze de nadruk op de zorg die deze bedrijven besteden om degelijk en rasecht teeltmateriaal in de handel te brengen.

De rassen opgenomen op de Belgische rassenlijst komen op de Europese rassenlijst en kunnen op die manier vrij verhandeld worden in de EU.

In Nederland bestaat een keuringsdienst die keuring van planten verricht (NAK Tuinbouw; Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw).

Voor de volgende boomkwekerijgewassen is een certificering mogelijk:

- fruitgewassen (vruchtbomen en -onderstammen);
- laan- en sierbomen;
- bos- en haagplantsoen;
- vaste planten.

Voor vruchtbomen is keuring verplicht. Kwekers kunnen andere boomkwekerijgewassen vrijwillig laten keuren.

Waarop let de keuringsdienst?

Naast de uitwendige kwaliteit worden ook de inwendige kwaliteit en gezondheid van het teeltmateriaal nauwkeurig in de gaten gehouden. Voor de kwaliteitsmerken gelden hierbij strengere eisen dan voor de standaardkeuringen.

Doorgaans zijn laboratoriumtoetsen nodig om vast te stellen of aan alle criteria is voldaan. Vooral de rasechtheid, raszuiverheid, herkomst, gezondheid (vrij van virussen, schimmels, bacteriën of aaltjes) en de kwaliteit (inwendig/uitwendig) tellen mee bij de beoordeling van gecertificeerd materiaal.

Er zijn twee kwaliteitsniveaus: standaard en gecertificeerd. De verschillen tussen de twee kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op de eisen die gesteld worden aan rasechtheid (planten), raszuiverheid (zaden) en gezondheid. De zwaarste eisen worden aan de categorie 'gecertificeerd' gesteld.

Binnen de certificeringsklasse zijn twee varianten mogelijk, namelijk 'gecertificeerd' en 'gecertificeerd virusvrij'. Deze kwaliteitsaanduidingen zijn te zien aan de waarmerkstrookjes die aan de planten hangen. Een wit strookje garandeert dat de plant ten minste rasecht is, een oranje strookje garandeert dat de plant rasecht en virusvrij is.

Een 'standaard'-plant wordt niet altijd voorzien van een waarmerkstrookje. Wel kan het bedrijf er een kleurenlabel van de NAK Tuinbouw aanhangen. Hierop kan een kleurenfoto met productinformatie staan.

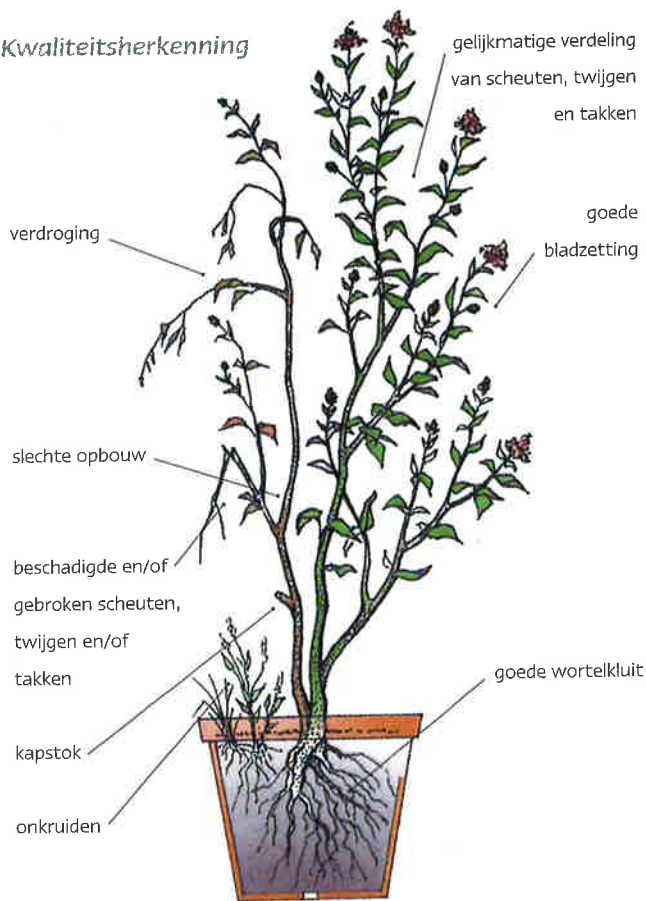
Plant en kwaliteit

Het is vaak moeilijk zelf te beoordelen of de kwaliteit van een plant goed is. Soms zit het blad aan de planten en soms kopen we planten zonder blad, dit is afhankelijk van de soort en de tijd van aanschaffen. Daardoor zijn sommige uiterlijke kenmerken beter of slechter zichtbaar. De uiterlijke kenmerken zijn mede bepalend voor de kwaliteit en deze zijn zichtbaar.

Bij de beoordeling zouden we kunnen letten op:

- uiterlijke vorm van de plant; aantal takken en lengte van de takken;
- goede vertakking van de plant;
- aantal bloemknoppen;
- goede kluitvorming (kluit mag niet uit elkaar vallen). Bij een container/potplant kunnen we dit controleren door de plant uit de container/pot te halen en te bekijken. Daarnaast moet de kluit voldoende vochtig zijn;
- geen grote wortels buiten de container/pot. Als we de container/pot verwijderen, zullen de wortels die buiten de pot steken gemakkelijk beschadigd worden;
- geen verdrogingsverschijnselen bij bladhoudende planten;
- vertakking van het wortelgestel (alleen goed te zien bij wortelgoed; dat zijn planten zonder kluit);
- juiste enthoopte (stamlengte neemt niet meer toe);
- goed afgeharde planten (vooral belangrijk bij eenjarige planten);

Kwaliteitsherkenning

- het uitgelopen zijn van bol- en knolgewassen (ze hebben dan te lang in de winkel gelegen of de bewaartemperatuur was te hoog);
- vaste planten in een pot moeten voldoende neuzen hebben (container/pot moet goed gevuld zijn) en kopen we planten die reeds stengels hebben, dan moeten er voldoende scheuten zijn gegroeid (de container/pot moet goed gevuld zijn);
- vrij van ziekten en plagen.

Maten en kwaliteitsaanduidingen

Voor de verschillende plantengroepen bestaan verschillende maten en soms kwaliteitsaanduidingen. Deze zijn meestal te vinden op de plantenlabel.

In de tuincentra staan de meeste bomen tegenwoordig in een container/pot. De grotere maten worden geleverd met een draadkluit. Afhankelijk van de leeftijd (kweektijd) hebben de bomen een bepaalde grootte.

Bij veren, spillen en geveerde spillen wordt de hoogte aangegeven in centimeters. Dit zijn jonge bomen met een hoofdtak (spil) met daarop korte zijtakken (veren). Het zijn bomen in wording. Gangbare maten in centimeters zijn: 125-150, 150-175, 175-200, 200-250.

Bij hoogstammen is de maat de omtrek van de stam in centimeters, gemeten op een meter boven de wortelhals. Gangbare maten zijn: 6-8, 8-10, 10-12 cm. Naast deze gangbare maten zijn er tegenwoordig ook veel grotere maten te koop. Bomen van tien jaar of ouder en met een stamomvang van 30-40 cm zijn geen uitzonderingen meer. Deze bomen zullen wel machinaal geplant moeten worden. Een nieuwe ontwikkeling is de meervoudige vertakte stamboom (stoel), deze heeft vanaf de grond reeds meerdere stammen. Deze zijn leverbaar in de hoogtematen van 150 tot 500 cm met 2-5 stammen.

Naast de omtrek van de stam is de hoogte van de entplaats belangrijk. Bij het gebruik van bijvoorbeeld bolvormen moet de noodzakelijke hoogte (opkroonhoogte) reeds bij het planten aanwezig zijn, want de stam neemt niet in lengte toe.

Hoogstammen hebben een stamhoogte van minimaal 180 cm. Bolvormen kunnen beter een stamhoogte hebben van 225-250 cm (soms zelfs wel hoger). De hoogte is belangrijk bij bomen, wanneer eronder een vrije doorgang gewenst is (bijvoorbeeld bij een oprit).

Naast de standaard vrije vorm van bomen komen er steeds meer varianten met een voorgevormd of geknipt uiterlijk op de markt. *Plananus* (dakplataan), *Tilia* (leilinde) en vele andere soorten geknipt in een figuur (piramide, scherm, kegel, kubus, cilinder, blok, leiblok, bijenkorf, bonsai, kandelaber, knot, berceau).

Heesters worden tegenwoordig haast uitsluitend in container/pot geleverd, zelfs haagplantsoen wordt in potten geleverd waarin een aantal planten in een bosje staan. Sommige soorten worden nog wel als wortelgoed (met kale wortels) verkocht.

Voor de groenblijvende heesters is een container/pot altijd aan te raden. Doordat heesters steeds meer in containers/potten worden gekweekt, kun je praktisch het gehele jaar door planten.

Afhankelijk van de kweektijd en soort hebben de heesters een bepaalde grootte bij de aankoop. Standaardmaten worden aangegeven in centimeters hoogte boven de container en deze zijn voor:

- laagblijvende heesters: 10-15, 15-20, 20-25;
- middelhoge heesters: 40-60, 60-80, 80-100;
- hoge heesters: 100-125, 125-150, 150-175.

Platgroeivende heesters worden aangegeven in een doorsnedemaat, bijvoorbeeld 30-40.

Sommige heesters worden aangeduid met een hoogtemaat en een getal voor het aantal takken, bijvoorbeeld 60-80 3-5 T of 80-100 5-7 T.

Worden planten gekweekt in een container of pot, dan wordt naast de maat ook de inhoud van de pot genoemd (bijvoorbeeld C2). Dit betekent dat de container een inhoud heeft van twee liter.

Halfstammen zijn heesters op een laag stammetje. De stamhoogte varieert van 120 tot 150 cm; sommige treurvormen hebben een stamhoogte van 135 cm.

Ook bij de heesters zien we een ontwikkeling naar steeds grotere maten, zodat we met minder planten kunnen volstaan en toch snel een tuin hebben met een volwassen uitstraling.

Bij coniferen komen vrijwel alleen groenblijvende soorten voor. Deze worden praktisch altijd in een container/pot gekweekt. De maataanduidingen zijn gelijk aan die van heesters.

Rozen worden vaak geënt op een onderstam. De laatste jaren zijn er door nieuwe vermeerderingstechnieken steeds meer rozen die op eigen wortel staan. Dit heeft als voordeel dat er geen 'wildopslag' komt na het planten.

Bij rozen worden twee kwaliteiten onderscheiden: A en B. Een A-kwaliteit heeft minimaal drie goed ontwikkelde takken, een B-kwaliteit minimaal twee. Voor stamrozen moet ook de hoogte van de stam zijn aangegeven. Hiervoor geldt als standaard voor de hoogstamroos een hoogte van 120 cm, voor de halfstamroos 70-80 cm en voor de treurstamroos 135 cm.

Dicentra spectabilis met zijn
sierlijke, gebroken hartjes

Fritillaria imperialis, een
keizerlijke bloem

Vaste planten worden tegenwoordig uitsluitend nog gekweekt in potten. De standaardmaten zijn P9 en P11. Deze maat duidt op een doorsnede van de pot van 9, respectievelijk 11 cm bij een ronde pot en de lengte van de zijden van een vierkante pot. Planten met dikkere, vlezig wortels worden meestal in een P11-pot gekweekt. De maat zegt natuurlijk niets over de kwaliteit. Een goed gekweekte vaste plant heeft een goed doorwortelde kluit met gezonde wortels (helderbruin of witachtig van kleur). Steeds meer zie je dat vaste planten in grotere potten of kleine containers worden aangeboden. Zoals bij de bomen en heesters zien we hier ook een ontwikkeling naar planten in een grotere maat, zodat het effect dat we willen bereiken sneller wordt bereikt.

Bij bol- en knolgewassen is de bolmaat een belangrijk onderdeel van de kwaliteitsbepaling. Leverbare maten dienen al direct een bloem te geven. De maat van bol- en knolgewassen wordt aangeduid met de omtrek in centimeters. Door de grote verschillen in bol- en knolgewassen zijn ook de bloeibare maten zeer verschillend. Bij tulpen is 11-12 een gangbare maat voor tuingebruik, maar voor sommige botanische soorten geeft maat 6-7 al een bloeibare tulp.

Een uitzondering op deze maataanduiding vormt de narcis. Een narcis is een meerjarige bol. De bol maakt klisters (jonge bolletjes); zodra de klisters rond zijn, geven ze een bloem. Men spreekt dan van 'ronden'. Soms zien we aan een narcissenbol twee klisters aan elkaar zitten, we spreken dan van dubbelneuzen. Deze kunnen dan ook twee bloemen geven. Voor verwildering kunnen we beter 'ronden' gebruiken dan dubbelneuzen. Deze geven meerdere jaren bloemen zonder dat je ze hoeft te rooien, sorteren en opnieuw te planten.

Een trend die zich de laatste jaren aan het ontwikkelen is, is dat veel bol- en knolgewassen worden voorgekweekt in potten die niet alleen voor de kamer bedoeld zijn, maar ook goed (bloeiend) in een tuin zijn toe te passen.

Fruitgewassen kunnen we indelen in grootfruit en kleinfruit. De belangrijkste grootfruitgewassen zijn appel, peer, kers, pruim en perzik. Bessen en bramen zijn de belangrijkste kleinfruitgewassen. In Nederland vallen fruitgewassen onder de verplichte NAK-tuinbouwkeuring. Bij grootfruit kunnen we kiezen voor een bepaalde vorm. Naast de struikvorm komen ook halfstam- en hoogstamvormen

voor. Van sommige soorten worden zelfs voorgevormde leivormen aangeboden. Na het enten worden de fruitbomen twee à drie jaar doorgekweekt en dan als twee-/driejarige plant verkocht.

De moeras- en waterplanten worden gekweekt in potten, manden of containers. De meeste moerasplanten worden in P9 of P11 gekweekt. De echte waterplanten, zoals waterlelies, meestal in een container of plantmand van 1,5-2,0 liter.

Van ondergedoken groeiende planten (zuurstofplanten) worden meestal bundeltjes gemaakt, met aan het eind een bandje van lood; hierdoor worden deze planten in een vijver naar beneden getrokken. Voor kleine, drijvende planten worden doorzichtige, afsluitbare kunststof potjes gebruikt, zodat ze makkelijker te transporteren zijn.

Een- en tweejarige planten zijn over het algemeen opgekweekt in setjes (plastic plaat met vakjes). Ze worden dan per set verkocht. Let vooral op de kwaliteit van de planten. Goed gekweekte een- en tweejarigen zijn compact gegroeid en vertakt. Te ijl groeiende planten zijn te snel gekweekt of hebben een tijd te donker gestaan. Plant je deze, dan zullen ze moeilijk aanslaan en makkelijk omvallen. Ook een erg lichtgroene kleur duidt vaak op een slechtere kwaliteit.

Bij de gespecialiseerde kwekerijen die een- en tweejarigen kweken, zien we dat deze de planten kweken in een potje (8-9-10 cm). Deze planten zijn over het algemeen wat forser en beter afgehard dan planten in een setje. Het sortiment is de laatste jaren enorm uitgebreid.

Heliotropium arborescens
met enkele accenten van
Helichrysum petiolare
'Variegatum'

Buitenlandse planten

Sinds de grenzen binnen de Europese Unie open zijn, worden steeds meer planten ingevoerd uit de Zuid-Europese landen. Door het andere klimaat groeien de planten daar sneller. Dit kan gevolgen hebben als deze planten, en dan met name heesters en bomen, in ons klimaat worden aangeplant. Er bestaat meer kans op bevriezen of invriezen van de jonge scheuten en twijgen, omdat deze onvoldoende bestand zijn tegen onze winter. Plant deze geïmporteerde gewassen altijd in het voorjaar en let bij aankoop goed op de kwaliteit.

Het maken van een bestellijst

Maak, voordat er planten gekocht gaan worden, een lijst met alle planten die gekozen zijn bij het invullen van het beplantingsplan. Vermeld op de lijst de aantallen, de naam, de kwaliteit en de maat van de plant. Door het maken van een lijst voorkom je dat er planten gekocht worden die niet passen bij het plan. Daarnaast kan dan over de gewenste kwaliteit en maat geen meningsverschil ontstaan. Maak een systematische indeling van de groepen planten (bomen, heesters enz.). Het is ook verstandig bij elke plant aan te geven waar deze staat in het plan. Dit zouden we kunnen doen door een vaknummer aan elke plant toe te kennen.

In het plantselectieprogramma zit de mogelijkheid een bestellijst te maken en deze uit te printen.

Heb je eenmaal een lijst opgesteld, probeer dan ook het gekozen sortiment te kopen. Het komt nogal eens voor dat een bepaalde plant niet op het bedrijf aanwezig is, men heeft dan vaak een suggestie voor een andere plant. Probeer echter zo goed mogelijk vast te houden aan de gemaakte keuze.

Voorbeeld bestellijst

Vakaanduiding	Naam	Maat /kwaliteit	Aantal	Prijs per stuk	Prijs totaal
	Bomen				
A1	Robinia pseudoacacia 'Umbraculifera'	8-10 enthoogte 2,20 m	4		
	Heesters				
B3	Aucuba japonica 'Variegata'	60-80	3		
	Vaste planten				
C4	Salvia nemorosa 'Mainacht'	P9	7		
	enz. enz.				

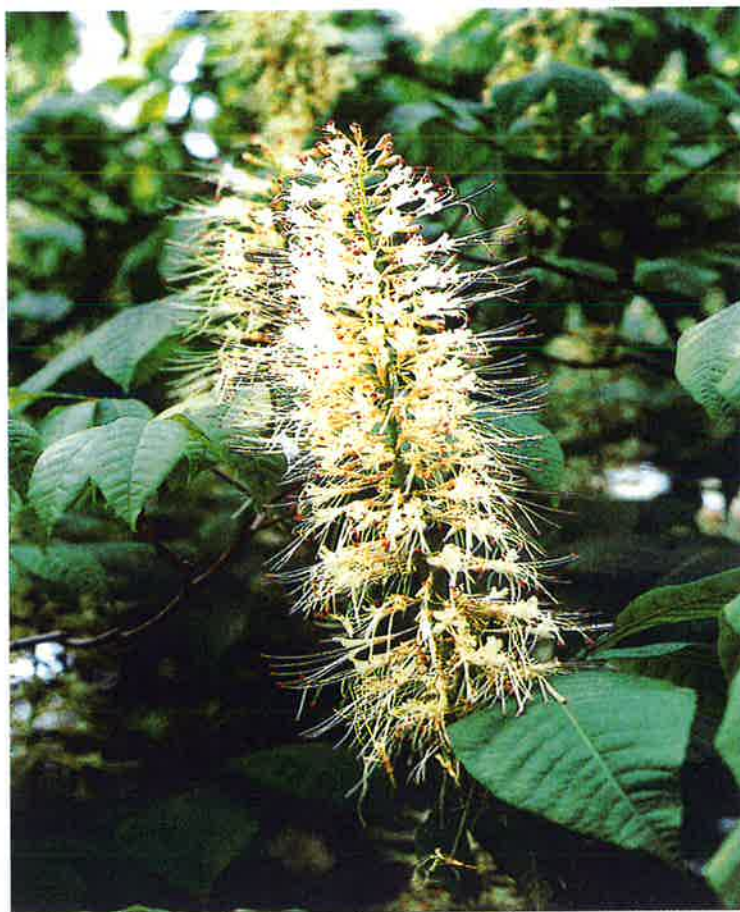
Waar te koop?

Planten zijn op verschillende plaatsen verkrijgbaar. Er is altijd wel een tuincentrum in de buurt of een boomkwekerij die verkoopt aan particulieren. Doordat veel tuincentra samenwerken in een organisatie, zien we vaak dat het sortiment bij veel tuincentra gelijk is. Daarentegen is het sortiment bij de verkopende kwekerijen vaak beperkt tot een bepaalde groep planten. Deze kwekerijen zijn vaak gespecialiseerd in bomen, of heesters/coniferen, of vaste planten, of fruitbomen. Het sortiment binnen zo'n groep is op deze kwekerijen door hun specialisatie vaak groter dan op de tuincentra. Ook hebben ze vaker verschillende maten. Soms zul je dan op verschillende plaatsen moeten kopen om het hele gewenste sortiment te vinden, maar het is een leuke vrijetijdsbesteding om op deze manier het plantmateriaal te verzamelen.

Het bezoeken van de verschillende kwekerijen kan heel plezierig zijn, zeker als je deze bezoeken spreidt over landen met een zelfde klimaat.

In het boek *'Plantenvinder voor de lage landen'* staan bij alle planten leveranciers genoemd bij wie deze planten verkrijgbaar zijn.

Via het internet zijn ook adressen te vinden waar planten worden aangeboden. Een goede site is www.kwekerijen.net. Op deze site zijn meer dan 47.000 planten te vinden en zo'n 125 kwekerijen in Nederland en België.

Aesculus parviflora, een heesterachtige kastanje

Offerte aanvragen

Heb je een lijst gemaakt, dan kan deze dienen om offertes aan te vragen bij meerdere bedrijven, waardoor prijzen vergeleken kunnen worden. Dit kan een behoorlijke besparing opleveren, zeker als het om een aanzienlijke hoeveelheid planten gaat.

Levering en voorwaarden

Kwaliteitsgaranties, aanslaggarantie en vervanging zijn vaak onderwerp van discussie. Vraag altijd bij het kopen of er garantie is op het aanslaan van de planten en een garantie op het soortecht zijn van de planten. Het is zeer vervelend als je met zorg mooie kleurcombinaties hebt uitgezocht en bij het bloeien blijken de planten totaal andere kleuren te hebben. Bij de meeste bedrijven bestaat wel een of andere vorm van garantie. Bij grotere aantallen is het goed om deze garanties op papier te vragen. Ook bij plantenleveranciers bestaan verkoopvoorwaarden.

Juridische bepalingen bij het aanbrengen en onderhouden van beplanting

Ook al is de tuin particulier terrein, toch zijn er diverse overheidsbepalingen van kracht op diezelfde tuin. Recht van overpad, uitzicht en (verkeers)veiligheid, verplichte inrichtingseisen vastgelegd in de notariële akte, zelfs de soort en de plaats van planten zijn aan wettelijke eisen gebonden.

In dit hoofdstuk worden de meest voorkomende overheidsbepalingen genoemd, maar we hebben niet de intentie om volledig te zijn. Daarbij komt ook, dat deze bepalingen niet eenduidig zijn. Zowel in Nederland als in België hebben we te maken met wettelijke bepalingen van de rijksoverheid in het Burgerlijk Wetboek, gemeentelijke verplichtingen in het bestemmingsplan, de naleving van de eveneens gemeentelijke Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) en tot slot ook nog eens eisen vanuit de koop- of huurovereenkomst of het kadaster. Soms overlappen deze verschillende bepalingen elkaar, soms zijn ze zelfs tegenstrijdig. Daarnaast zijn er diverse wetten en bepalingen ten aanzien van ziektebestrijding in beplanting en bijvoorbeeld de bescherming van dijklichamen.

Controle en naleving van dergelijke bepalingen is een taak van de gemeente. Hoe streng deze controle plaatsvindt, is sterk afhankelijk van de mate waarin de gemeente invloed wil houden op het stedenbouwkundige aanzicht van een woonbuurt en uiteraard van klachten van omwonenden.

*Gezelligheid op de
tuintafel!*

Burgerlijk wetboek

Inrichtings- of ontwerpseisen

Het Burgerlijk Wetboek geeft allerlei richtlijnen over plantafstanden. Hierbij is vastgelegd, dat bomen op 2 m vanuit de erfgrans moeten worden geplant. Voor heesters geldt een afstand van 0,5 m. Dit geldt ook voor hagen, tenzij een haag in gemeenschappelijk bezit en onderhoud is geplant.

Overigens gelden deze plantafstanden niet voor openbare voorzieningen, omdat het algemeen belang van een openbare groenvoorziening in de straat boven het private belang is gesteld. Anders is het vrijwel onmogelijk een gemeentelijke boom te planten, omdat de stoep in de gemiddelde woonstraat meestal smaller is dan 2 m.

Bij aanleg van een tuinmuur of schutting geldt net als bij een haag, dat we de fundering van deze afrastering op ons eigen terrein moeten realiseren (dus met een vrije werkruimte achter de afscheiding), tenzij de erfafscheiding in gemeenschappelijk bezit wordt aangelegd.

Bij andere oplossingen is het raadzaam de uiteindelijke keuze schriftelijk vast te leggen, in een overeenkomst of bij het kadaster. Dit voorkomt veel problemen achteraf, met name gezien de onderhoudseisen aan de erfafscheiding. In overleg met de burens is het mogelijk, dat slechts één van de partijen volledig verantwoordelijk is voor de aanleg en het onderhoud van de erfafscheiding (haag of schutting, muur), maar dat de erfafscheiding wel op de erfgrans mag worden geplaatst. Uiteraard mag alleen de partij die de erfafscheiding beheert, bepalen wat er met de afscheiding gebeurt. Wanneer we geen eigenaar zijn van de schutting, mogen we er ook geen klim- of leiplanten tegenaan laten groeien aan onze zijde van de tuin.

De in dit hoofdstuk behandelde wetten, rechten en plichten gelden nadrukkelijk in Nederland. Gebruikers van dit boek buiten Nederland wordt aanbevolen de betreffende gemeentelijke instantie te raadplegen indien zij informatie wensen over zaken die hier aan de orde komen.

Onderhoudsbepalingen

Het Burgerlijk Wetboek beschermt tegen burenoverlast. Zo zijn er diverse bepalingen met betrekking tot overhangend groen en doorschietende wortels.

We mogen van onze burens vragen, dat zij overhangend groen van heesters en bomen verwijderen. Bij weigering mag dit schriftelijk worden geëist (met inachtneming van een redelijke termijn van uitvoering). Bij ingebrekestelling mogen we daarna zelf overgaan tot verwijdering van de overhangende takken. Formeel kunnen we ons de takken niet toe-eigenen, maar dien je dit afval terug te geven. Dit komt voort uit de bepaling, dat men geen recht heeft op de oogst van hout of fruit. Doorschietende wortels in de tuin mogen zonder overleg worden doorgesiept en verwijderd, maar het is raadzaam ook hiervoor eerst contact op te nemen met de eigenaar van de boom/heester.

Veel regen (gouden en blauwe)

Er zijn ook verplichtingen opgenomen in het Burgerlijk Wetboek. We zijn verplicht onze buurman de mogelijkheid te bieden onderhoud te plegen aan zijn bezittingen op de erfgrens, welke alleen vanaf ons terrein bereikbaar zijn. Denk daarbij aan het snoeien van de haag of verven van de houten schutting die niet in gemeenschappelijk bezit is neergezet (zoals hierboven is aangegeven) of aan de schuur die op de erfgrens is geplaatst. Houd deze bepalingen ook in het oog wanneer de buurman verzoekt om toestemming voor het bouwen op de erfgrens.

Overigens is het wel zo, dat de buurman de normale normen en waarden in acht heeft te nemen. Hij zal uitdrukkelijk in overleg moeten treden over wanneer en hoe hij dit onderhoud kan uitvoeren met zo min mogelijk overlast voor onze tuin. Eventuele schade veroorzaakt door de werkzaamheden zijn voor rekening van de buurman. Dit betekent, dat we van hem bijvoorbeeld mogen vragen met de werkzaamheden te wachten tot de vaste plantenborder is uitgebloeid en de planten teruggeknipt kunnen worden.

Kadastrale bepalingen

Bij het kadaster zijn alle grondeigendommen met alle daarop rustende verplichtingen geregistreerd. De meest bekende verplichting is het recht van overpad. Als eigenaar van een perceel moet je dan aan derden de mogelijkheid bieden over de eigen grond te lopen of te rijden naar een achterliggend(e) perceel of weg.

Daarnaast worden de zakelijke rechten rustend op het perceel geregistreerd. Daarbij komen alle verplichtingen aan de orde die je moet naleven om eigendommen van derden op of in het perceel te waarborgen.

Een aantal van die zakelijke rechten wordt hieronder beschreven bij het onderdeel koop- of huurovereenkomst.

Pootrecht

In sommige Nederlandse buitengebieden, met name in Brabant, Gelderland en Zeeland bestaat 'pootrecht'. Dit zijn oude rechten die door de landadel in de voorbije eeuwen geschonken werden aan goede 'onderdanen'. Hout was in de voorbije eeuwen een schaars en kostbaar goed (brandhout, timmerhout). Men kreeg dan het recht om op de berm langs de weg, grenzend aan het eigen land, bomen te planten en te oogsten. Deze rechten zijn heel oud en soms zelfs alleen bekend door overlevering. Met de verdergaande ruilverkavelingen zijn de meeste particuliere pootrechten teruggedaan naar de gemeentelijke wegbeheerders.

Gemeentelijke bepalingen en verplichtingen

De gemeente heeft een grote invloed op het aanzicht en beheer van de openbare ruimte én op die onderdelen in de private sfeer, die tevens deel uitmaken van de openbare ruimte, zoals onze huizen en tuinen. Voor de inrichtingsvraagstukken kent zij de bestemmingsplannen, voor de handhavende aspecten heeft zij verordeningen zoals o.a. de Algemene Plaatselijke Verordening. Ook worden allerlei andere wetten vertaald in het bestemmingsplan.

Inrichtings- of ontwerpseisen

De gemeente heeft haar ruimtelijk beleid vastgelegd in diverse bestemmingsplannen. Deze inrichtingseisen kunnen ook voortvloeien uit rijkswetgeving. Binnen het tracé van de grote riverdijken mogen geen diepwortelende gewassen worden aangeplant. Bomen zijn in ieder geval uit den boze. Ook zijn er in de omgeving van de grote sierteeltcentra en fruitteeltgebieden aanbevelingen/verbodsbepalingen om bepaalde ziektegevoelige gewassen niet aan te brengen in de siertuin.

Bebouwing

In het bestemmingsplan staat ook tot in detail aangegeven, hoe groot het percentage bebouwing mag zijn en hoe hoog die bebouwing mag worden. Dit geldt dus ook op perceelsniveau. Per kavel is aangegeven hoeveel van de oppervlakte bebouwd mag zijn met hoofd- en bijgebouwen.

De rooilijnen geven de grenzen van bebouwing aan. Een schuur is een bijgebouw, maar een kasje valt daar ook onder. Soms wordt gesteld dat er aan de voorzijde geen bouwkundige voorzieningen geplaatst mogen worden, zoals een priël, pergola of een carport. In nieuwbouwwijken worden rooilijnen soms ook gebruikt om aan te geven waar geen hoge beplanting of bomen mogen worden neergezet om schaduwoverlast aan achterliggende, reeds bestaande bebouwing te voorkomen.

In het bestemmingsplan wordt ook het karakter van de woonwijk bepaald, waarbij het kleur- en materiaalgebruik en de vorm van de erfafscheidingen zijn vastgelegd. Deze bepalingen worden dan één op één overgenomen in de koop- of huurovereenkomst.

In het bestemmingsplan wordt ook aangegeven wat de hoogte mag zijn van erfafscheidingen. Aan de voorzijde is dit vaak een halve meter, aan de overige zijden is dit meestal 1,80 m, of daaromtrent, om privacy te garanderen. Deze hoogte voor een schutting of muur geldt ook voor een groene tuinafscheiding. De rechter kan sommeren om een *Cupressocyparis leylandii* (leylandii) haag van 10 m hoog terug te brengen naar deze in het bestemmingplan vastgestelde hoogte, wanneer de burens dit eisen.

Daarnaast wordt in het bestemmingsplan aangegeven welke extra bepalingen er zijn. Zo kan de verplichting worden vastgelegd, dat in de voortuin een boom van een bepaalde soort moet worden geplant. Ook kan worden vastgelegd, dat een groene tuinafscheiding verplicht is inclusief soortbepaling.

Daarnaast kan worden afgeweken van de plantafstand, zoals die in het Burgerlijk Wetboek is vastgelegd. Een boom mag dan bijvoorbeeld binnen 0,5 meter van de erfgrans worden geplant en voor heesters is geen afstand opgenomen.

In de praktijk zal het overigens niet veel uitmaken wanneer een boom op 0,5 m of op 2 m uit de erfgrans is geplant. Er zijn geen echt kleine bomen, dus de boom zal vrijwel altijd

Acer palmatum 'Dissectum'
in herfstkleur

overhangen, blad laten vallen of schaduw geven. We mogen, zoals hierboven beschreven, wel de overhangende takken (laten) verwijderen, maar niet eisen dat de boom wordt gekapt, omdat de boom dicht op de erfrens staat dan die 2 m. Dat kan alleen, wanneer we tijdens het planten van de boom formeel bezwaar hebben gemaakt tegen het planten van die boom. Wanneer de boom er al langer staat, wordt de boom beschermd door de kap- of bomenverordening van de gemeente. Ook zijn er veel gerechtelijke uitspraken (jurisprudentie), waarbij nieuwe bewoners de boom in de tuin bij de burens niet mogen laten verwijderen ondanks ernstige schaduwoverlast. Hierbij geldt dan, dat het huis betrokken is met 'alle lusten en lasten' en dat de nieuwe eigenaren de bestaande boom bij de burens hadden kunnen zien en laten meewegen in hun beslissing het huis te betrekken.

Onderhoudsbepalingen

De gemeente heeft in haar Algemene Plaatselijke Verordening richtlijnen opgenomen om de openbare veiligheid zoveel mogelijk te waarborgen. Per gemeente verschillen de APV's, maar de gemeente kan haar invloed doen gelden op het onderhoud in de tuin. Uit oogpunt van de verkeersveiligheid kan zij eisen, dat de over het trottoir hangende haag wordt teruggebracht tot de erfrens, zodat voetgangers (en ouders met kinderwagens, rolstoelers) weer veilig op de stoep kunnen lopen. En wonen we op een hoek, dan kan de gemeente (nog versterkt met de bovenstaande bepaling uit het bestemmingsplan) sommeren de beplanting aan de voor- en zijkant lager dan 50 cm te houden, zodat een vrije uitzichthoek is gegarandeerd voor de weggebruiker. Dit kan ook inhouden dat het treurboompje moet worden opgesnoeid of verplaatst, zodat het vrije doorzicht is gewaarborgd.

Ook zijn er netheidbepalingen in het kader van de volksgezondheid. Tuinen die zwaar zijn overwoekerd met onkruid of vol met vuilnis, kunnen op grond van deze artikelen worden opgeruimd. Wanneer in het bestemmingsplan de bepaling is opgenomen, dat de tuinen een overwegend sierkarakter moeten hebben, dan kan zelfs het gebruik van de voortuin als nutstuin worden verboden.

In gemeenten met een groot buitengebied is soms de 'distelverordening' van kracht. Dit houdt in, dat we de bloei van de distels in onze tuin en daarmee het uitzaaien moeten voorkomen. Reden van deze verordening is, dat distels in landbouwgewassen een groot economisch nadeel geven.

Daarnaast zijn er bepalingen die het mogelijk maken dat zieke bomen en struiken uit onze tuinen verwijderd kunnen worden. Deze zijn over het algemeen niet eensluidend per gemeente. Sommige gemeenten zijn heel streng. We moeten dan bijvoorbeeld per ommegaande zieke iepen verwijderen, inclusief het hout. We moeten bomen en heesters met bacterievuur verwijderen. Maar er zijn ook gemeenten, waar deze regels niet van kracht zijn en waar de gemeente ervan uitgaat, dat wij als tuinbezitter ook op vrijwillige basis bereid zijn zieke bomen en heesters zo snel mogelijk te verwijderen. Dat geldt ook voor gevaarlijke bomen. Denk daarbij aan hoge populieren of wilgen. Wanneer we vanuit de gemeentelijke dienst de tip krijgen dat een boom gevaarlijk is, zullen we niet lang wachten met het rooien van de boom.

In alle gevallen heeft de gemeente de mogelijkheid deze werkzaamheden tegen de wil van de eigenaar tot uitvoer te brengen en zij mag de daarmee gemoeide kosten in rekening brengen bij de onwillige eigenaar of huurder.

Bestaande beplanting

De meeste gemeenten hebben een kapverordening, soms als onderdeel van de APV. Hierin is bepaald dat het verboden is zonder toestemming van het college van burgemeester en wethouders een boom te kappen of de kroon zwaar terug te nemen, waardoor de gezondheid van de boom in gevaar komt. We moeten daarbij denken aan het kandelaren van een boom of het veranderen van een gewone linde naar een leilinde.

Soms gelden de bepalingen ook voor het verwijderen van bosplantsoen en zelfs voor het uitdunnen van grote stroken beplanting. De laatste twee bepalingen spelen alleen een rol bij heel grote percelen, bij bebouwing in bestaande bospercelen en bij buitenhuizen en boerderijwoningen in landschappelijke gebieden.

Ook het verplanten van grote bomen is niet zomaar toegestaan. Verplanten is immers een riskante onderneming en de boom kan afsterven. Door het verplanten onderdeel te maken van de kapverordening kan de gemeente afwegen of de boom een kans heeft de verplanting te overleven en zij heeft de mogelijkheid bij afsterven alsnog een herplantplicht op te leggen. We moeten in al de bovenstaande voorbeelden een kapvergunning aanvragen. Een onderdeel van de kapvergunning kan zijn, dat een herplantplicht wordt opgelegd. De meeste gemeenten maken niet vaak gebruik van deze plicht bij particuliere tuinen, tenzij de aanwezigheid van de boom in de koopovereenkomst en/of in het bestemmingsplan is vastgelegd.

Cornus florida f. rubra
bloeit voor de bladontwikkeling

Bepalingen in koop- of huurovereenkomst

Inrichtings- of ontwerpseisen

Uit oogpunt van de stedenbouwkundige ontwikkeling van een buurt kunnen er in de koop- of huurovereenkomst inrichtingseisen zijn gesteld aan de erfafscheiding. Zo kan zijn vastgelegd, dat je een bepaald type haag moet aanbrengen en in stand houden. Maar soms heb je juist de verplichting een harde afscheiding aan te brengen in de vorm van een laag muurtje of spijlenhekwerk, waarbij tot in detail de uitvoering is vastgelegd.

Gemeentelijke boom in voortuin

Ook komt het voor, dat door een gebrek aan openbare ruimte, gemeentelijke bomen in de voortuinen worden geplant. Dit lijkt aardig, zo'n gratis boom, maar het geeft ook heel veel verplichtingen. Zo mag de boom niet worden verwijderd of verplaatst en moet de boom ook worden vervangen, wanneer de boom afsterft. Soms neemt de gemeente het onderhoud van deze boom voor haar rekening (en moeten we dus de gemeentelijke dienst of aannemer toegang verlenen tot het terrein), soms krijgen we de verplichting de boom te onderhouden.

Kabels en leidingen

Door de krappe openbare ruimte ligt soms in de voor- of zijtuin een gedeelte van het kabel- en leidingentracé van de nutsvoorzieningen. Ook wanneer we in staat worden gesteld een gedeelte van de van oorsprong openbare groenvoorziening aan te kopen of te huren ter vergroting van onze tuin, komt het voor dat in dit gedeelte diverse kabels en leidingen liggen. Normaal gesproken is de eigenaar van de grond ook eigenaar van alles van zich 'grond- en nagelvast' op die grond bevindt. Daarom gaan de nutsvoorzieningen over tot het vestigen van een zakelijk recht. Dit houdt in, dat wij weliswaar eigenaar worden van de grond, maar dat het eigendom, het beheer en het onderhoud van de kabel of leiding bij het nutsbedrijf blijft liggen. Daarbij hoort de verplichting de betrokken nutsbedrijven altijd (bij spoedherstel ook zonder vooraankondiging) toegang te verlenen op ons terrein, waarbij zij de tuin kunnen opengraven. De herstelwerkzaamheden aan de tuin zijn voor onze rekening, soms zelfs wordt ook het opbreken van de tuin door het nutsbedrijf in rekening gebracht.

Daarnaast zijn er vaak zware bepalingen over de inrichting. Het is niet toegestaan om bomen of 'diepwortelende' heesters aan te planten of bouwkundige voorzieningen, zoals een vijver of een pergola, aan te brengen op het tracé. Soms geldt de bepaling ook voor sierbestrating. Daarmee wordt het gebruik van de tuin sterk beperkt. Daarom wordt voor deze grond vaak een evenredig laag huur- of koopbedrag per m² berekend. Bij nieuwbouwprojecten wordt dit zakelijk recht in de koopovereenkomst opgenomen. Wanneer de transactie later plaatsvindt, wordt een aparte overeenkomst opgesteld, die eveneens notarieel wordt vastgelegd. Wijzigingen in eigendom worden daarna in het kadaster vastgelegd met de daarbij behorende voorschriften en bepalingen.

Niet iedereen tilt even zwaar aan de aanwezigheid van kabels en leidingen in zijn tuin en de daaraan verbonden verplichtingen, want wanneer wordt een kabel nu opgegraven? Nu, dat is toch minstens eens in de 20-30 jaar, dus wanneer de tuin op z'n mooist is. Of vaker, wanneer er storingen zijn! Wortelgroei kan beschadiging veroorzaken en dus storing. Wanneer bijvoorbeeld de beplanting of de paal van een pergola deze schade heeft veroorzaakt (het kan soms enige jaren duren, voordat de schade zich openbaart), dan ben je aansprakelijk voor alle kosten van die schade, omdat je je niet aan de verplichtingen uit de overeenkomst hebt gehouden. Wie ooit een verstopping van de wc heeft meegemaakt, omdat wortels van een boom of heester het riool waren binnengedrongen, kent de problemen en zal ze voortaan uit de weg gaan.

Inplanten en (ver)zorgen

Nadat de beplanting met de grootste zorg is uitgezocht en aangeschaft, kunnen we de tuin gaan inplanten. De tijd komt nu waarin we kunnen gaan zien of de inspanningen die we gedaan hebben voldoen aan onze verwachtingen.

Inplanten en verzorging na het planten

Planttijden

Doordat veel planten gekweekt worden in een container/pot zijn de mogelijkheden van het planten veel groter geworden. In principe kun je het hele jaar door planten met uitzondering van vorstperioden. De twee traditionele plantperioden zijn herfst (september-oktober) en voorjaar (maart-april). Deze perioden zijn voor het planten van wortelgoed en het inzaaien/bezoden van een grasmat ook zeer geschikt.

Vorstgevoelige planten, zoals de eenjarigen, kunnen het beste in de tuin worden geplaatst/geplant na de IJsheiligen (half mei). Voorjaarsbloeiende bollen/knollen planten we in september of oktober, de zomerbloeiende in april en de herfstbloeiende vanaf half augustus.

Met het inplanten van de vijver kun je het beste wachten tot half/eind mei, als de watertemperatuur voldoende hoog is, waardoor de planten snel aanslaan.

Verzorging na het planten

Afhankelijk van de weersomstandigheden zul je in de periode van het aanslaan van de beplanting alert moeten zijn op het slap gaan hangen van de nieuwe aanplant. Omdat ze nieuwe, fijne wortels moeten maken voor het opnemen van het vocht, zijn ze wat extra gevoelig voor droogte. Geef dan voldoende water per individuele plant, de grond moet vochtig zijn tot de diepte waarop de planten geplant zijn en het is dus onvoldoende om alleen de bovenlaag vochtig te maken.

Opbinden van vaste planten, aanbinden van klim-, slinger- en leiplanten zijn werkzaamheden die al het eerste jaar moeten plaatsvinden. Het eerste jaar moeten we ook al beginnen met het knippen en/of begeleiden van de hagen.

Het verwijderen van wilde scheuten die ontstaan bij geënte of geoculeerde planten moet zo snel mogelijk worden gedaan. Verwijder de wilde scheuten liefst zo diep mogelijk (bij de oorsprong).

Aanleg en verzorging grasmat

Inzaaien en verzorgen na inzaaien

Een grasmat inzaaien kan het beste in het voorjaar (half april t/m mei) of in de herfst (half augustus t/m oktober) gebeuren. De grond is dan meestal voldoende vochtig en de

temperatuur is hoog genoeg. Blijft het erg droog, dan kunnen we het pas ingezaaide grasveld besproeien tot het zaad is ontkiemd; ook kun je het gazon afdekken met geperforeerde plastic folie. Deze folie zorgt er tevens voor dat het zaad niet wordt opgegeten door vogels. Verwijder de folie zodra het gras begint te kiemen.

Zodra het gras 10 cm hoog is, kunnen we gaan maaien. Maai de eerste keer niet te kort: stel de machine af op 5-6 cm. Is de eerste maaibeurt te laat in het najaar, dan pas in het voorjaar maaien.

Bezoden en verzorgen

Graszoden leggen kan van april t/m oktober. Wel moeten we ervoor zorgen dat de zoden in het begin niet uitdrogen. Bespreek de zoden de eerste dagen na het leggen bij droog weer regelmatig. Zodra de zoden voldoende vastzitten (na veertien dagen) is het regelmatig besproeien niet meer nodig. Twee weken na het leggen zullen we al moeten beginnen met het maaien. Stel de eerste keer de grasmaaier zo hoog mogelijk af en maak de maaihoogte bij een volgende maaibeurt steeds kleiner. In twee of drie maaibeurten zijn we dan aan de gewenste maaihoogte.

Garantie

Heb je garantie gekregen op de aangekochte planten, dan moet je natuurlijk zo snel mogelijk reageren indien de planten niet aanslaan. Over het algemeen kunnen we stellen dat planten die niet voor de langste dag van het jaar (21 juni) zijn uitgelopen daarna niet meer zullen uitlopen. Ook een goede indicatie dat een plant niet meer uitloopt (aanslaat), is een klein stukje bast met de nagel wegkrabben en kijken of er nog groen zit tussen bast en hout. Is het op deze plaats bruin, dan zal de plant niet meer uitlopen.

Indien we gebruik willen maken van de garantie, is het verstandig het bedrijf op te bellen en te vragen hoe nu verder te handelen. Zijn er veel planten doodgegaan, dan zal de leverancier vaak eerst een kijkje willen nemen. Bewaar altijd de aankoopbon en/

of factuur. Het is ook goed om op te schrijven hoe de planten zijn verzorgd gedurende de eerste tijd na het planten; anders zou men kunnen zeggen: 'Het is erg warm geweest en de planten zullen wel uitgedroogd zijn' en men zou dan wel eens geen garantie willen geven.

Veranderingen na de aanleg

Een aantal planten zal zich na het inplanten sterk uitbreiden. Dit komt doordat ze zeer snel groeien of zelfs gaan woekeren, waardoor ze andere planten gaan overheersen die zich in het begin langzamer ontwikkelen. Tijdig ingrijpen is dan een noodzaak.

Vaste plantencombinatie met voor Coreopsis grandiflora 'Astolat', links Gaura lindheimeri 'Siskiyou Pink', middenachter Persicaria amplexicaulis 'Speciosa' en Achillea filipendulina 'Parker's Variety'

Dit ingrijpen kan bestaan uit het plaatsen van rootcontrol (dikke plastic folie), te ver door-
groeïende scheuten afsteken of de te sterk groeiende planten vervangen door soorten
die minder sterk groeien.

Soms kom je tot een onaangename verrassing, doordat sommige planten spontaan in
de tuin gaan groeien. Bij deze planten ontstaan uit het zaad spontaan nieuwe, jonge
planten op plaatsen waar deze niet gewenst zijn. Als we dit weten, kunnen we deze
zaailingen tijdig verwijderen en het volgende jaar van de zelfuitzaaiende soorten, nadat
ze uitgebloeid zijn, de uitgebloeide bloemen verwijderen, voordat het zaad rijp is.

Vaak ontstaat er, naarmate een tuin ouder wordt, op plaatsen waar oorspronkelijk zon-
planten staan, schaduw door groei van andere beplantingen (bomen die een grotere
kroon krijgen). We zullen dan ook zien dat we na een aantal jaren het aanwezige sorti-
ment moeten aanpassen.

Niet alles is te voorzien en te plannen

Het blijkt vaak zo te zijn, dat het beplantingsplan aangepast moet worden omdat de
beplanting die we voor ogen hadden een tegenvallend karakter heeft. Dit kan allerlei
oorzaken hebben zoals: de kleur is toch anders dan op de foto, de hoogte is afwijkend,
de combinatie met andere planten sorteert niet het effect dat we voor ogen hadden enz.
Dat proces duurt vaak meerdere jaren en ook daarna zijn aanpassingen dikwijls nog
noodzakelijk.

Ook komt het voor dat onderde-
len in de beplanting niet zó groei-
en en bloeien als wij ons hadden
voorgesteld. Weghalen en op-
nieuw beginnen is dan het meest
eenvoudige. Het beplantingsplan
blijft dus een basisplan, waarin in
de loop van de jaren een natuur-
lijke verandering zal plaatsvin-
den.

Een aantal zaken is te beïnvloe-
den, hierbij kun je denken aan
bemesten, beregenen, snoeien
en knippen.

Het moeilijke, maar tevens het
boeiende van het scheppen van
een fantastische tuin is, dat we
werken met levende materialen.
Met een tuin zijn we eigenlijk
nooit klaar.

Om te genieten van

Register

De cursieve paginacijfers verwijzen naar de illustraties.

A

accentplanten, 39
Acer palmatum 'Atropurpureum', 44
Acer palmatum 'Dissectum', 54, 57
Acer pseudoplatanus 'Leopoldii', 128
Achillea, 40
Achillea 'Coronation Gold', 47
Achillea filipendulina 'Parker's Variety', 94, 156
Achillea 'Taygetea', 47, 56
Actaea, 40, 51
Aesculus parviflora, 147
Afrikaantje, 53
Agapanthus 'Blue Bird', 61
Alchemilla mollis, 30
Algemene Plaatselijke verordening (APV), 150, 152
Allium schoenoprasum, 31
amberboom, 57
anorganische mest, 68
Artemisia, 91
Artemisia arborescens, 26
artisjok, 92
Astilbe rivularis, 72
asymmetrische beplanting, 139
Atropa bella-donna, 75

B

bamboes, 30, 130
bella-donnaplant, 75
bemesting, 68
beplanting
– afmeting van, 37
– geschiedenis van, 13-16
– opbouw van de, 78-100
– taken van, 18-31
beplantingskeuze, 21
beplantingsplan
– aanpassen/veranderen, 157-158
– maken, 120-127
– visualiseren, 125-127
beplantingsplannen (voorbeelden), 106-115
– beplantingsplan in Oosterse sfeer, 110
– beplantingsplan in Westerse sfeer, 111
– border op kleur, 106
– eilandborder zonnig en droog, 114
– gemengde border met fijne textuur, 112
– gemengde border met grove textuur, 113
– gemengde border vochtig en schaduwrijk, 115
– gemengde border voor hoge pH, 109
– gemengde border voor lage pH, 108
– gemengde kleurenborder, 107
beplantingsvakken indelen, 93
Berberis, 91
berk, 65
bestellijst maken, 148
bestemmingsplannen, 151
Beta vulgaris 'Bill's Blood', 56

Betula, 65
beuk, 54
Biedermeiertuin, 12
bieslook, 31
bladpeterselle, 53
bladvormen, 40
bloemvormen, 40
bodem (vloer), 78, 86-90
bodembedekkers, 88
bodemkaart, 60-61
bodempkundig onderzoek, 63
bol- en knolgewassen, 36, 131
bomen, 129
– indeling naar grootte, 131
– maataanduidingen, 142-143
– vormen, 42-43
boor (sporenelement), 68
borders indelen, 93
borders inrichten, tips voor, 55-57
bosplantsoen, 129
brandnetel, 30
Brassica oleracea, 39
Brugmansia, 29
Butomus, 40
Buxus sempervirens, 39

C

calcium, 68
Calendula officinalis, 31
Caluna, 65
camouflage, 23
Canna 'Durban', 94
Canna 'Striata', 41
Catalpa bignonioides, 40, 57
Ceanothus 'Concha', 71
Cedrus libani 'Glaucua', 20
Cercis siliquastrum, 31
Chaenomeles japonica, 31
Chamaecyparis lawsoniana 'Stewartii', 133
Chimonanthus praecox, 29
Clematis 'Jackmanii', 26
complementaire kleuren, 46
concurrentie (groei en belichting), 99
concurrentie (haagplanten), 83
coniferen, 130
coniferen (vormen), 42
contrastelementen, 139
Coreopsis grandiflora 'Astatolat', 156
Cornus alba 'Sibirica', 57
Cornus florida f. *rubra*, 153
Corylus avellana 'Contorta', 26
Cotinus, 97
cottagetuin, 12, 15
Crataegus, 83, 86
Crinodendron hookerianum, 13
Cyclamen hederifolium, 76
Cynaria scolymus, 92

D

Dahlia 'Bishop of Llandaff', 50
dak (plafond), 78, 84-86
dakplaat, 85
daktuinbeplanting, 118-119
Daphne mezereum, 75

Delphinium, 41, 56
Delphinium 'Finsteraarhorn', 54
design (versiering, kunst), 97-100
Dicentra spectabilis, 144
dode materialen, 56
doorsnedetekening, 126
duindoorn, 65
duizendblad, 47, 56
duurzaamheid van beplanting, 34-35
dwergkwee, 31

E

Echallium elaterium, 30, 31
Eccremocarpus, 82
Echeveria, 41
Echinacea purpurea, 38, 138
Echinops ritro 'Veit's Blue', 54
een- en tweejarige planten, 35, 130, 145
eendagslelie, 33
Elymus magellanicus, 127
Eremurus, 65
Eremurus robustus, 39
Erica, 65
esdoorn, Japanse, 44, 57
Eucomis comosa, 36
Euonymus, 71
Euonymus hamiltonianus, 104

F

Fagus sylvatica, 54
Feng shui-tuin, 73-74
Foeniculum vulgare 'Giant Bronze', 39
Forsythia intermedia 'Spectabilis', 56
fosfaat, 68
fosfaatgebrek (grond), 62
foto's maken (beplanting), 127
Fritillaria imperialis, 144
fruitgewassen, 25, 130, 144-145

G

Galanthus, 32
garantie op planten, 157
Gaura lindheimeri 'Siskiyou Pink', 156
gazon, 87-88, 117
gebruiksgroepen (indeling), 129-132
gemeentelijke bepalingen, 150-153
geur van bloemen en planten, 28-30
giftige planten, 75-76
Gleditsia triacanthos 'Sunburst', 85
goudsbloem, 31
grasmat, 87-88
– aanleg en verzorging van, 155-156
grassen, 130
grasvelden, 117-118
graszoden, 157
groeisnelheid van beplanting, 37
groentetuin, 25
groeps grootte, 137
grond herkennen, 58
grond onderzoeken, 58-64
grondboor, 58-59
grondkaart, 60-61
grondlagen, 58-59
grondsoort en plantkeuze, 65-67

grond(soorten), 57-69
grondstructuur en beplanting, 66-67
grondwater(spiegel), 59, 67
Gunnera tinctoria, 39

H

haag, geschoren, 81
haag, vrij groeiende, 81
hagen, bladverliezende, 83
hagen, geknipte, 82
hagen, groenblijvende, 83
halfstammen (maataanduidingen), 143
Hamamelis, 32, 36
hangend basket, 132
harde materialen, 98-99
heester(groep), 81
heesters (definitie), 129
heesters (indeling naar grootte), 132
heesters (standaardmaten), 143
heesters (vormen), 41-42
heide, 65
helderheid (kleur), 47
Helenium 'Waltraut', 94
Helichrysum petiolare 'Variegatum', 145
Heliotropium arborescens, 145
Helleborus, 32
Heimerocallus, 33
Heracleum mantegazzianum, 30, 75
herfstplanten, 103
Hesperis, 29
Hippophae, 65
hobbykasje, 25
hoofdgrondsoorten, 65-66
hoogstammen (maataanduidingen), 142-143
hoogte en groeisnelheid, 93-94
hortensia's, 102
Hosta, 40, 53, 68
houtachtige gewassen, 129
houtachtige planten, ontwikkeling van 36
houtachtigen, 41-43
humus, 68
Hydrangea macrophylla 'Blauweise', 102
Hydrangea macrophylla 'Forever Pink', 102

I

ijzer, 68
ijzerhard, 39
Impatiens glandulifera, 30
Imperata cylindrica 'Rubra', 127
impulsaankopen, 96
Indigofera tinctoria, 54
inkijk, bescherming tegen, 23
inplanten en verzorgen, 155-158
inrichtingseisen, 148-149, 153
isometrie(tekening), 126-127

J

Japanse esdoorn, 44, 57
Japanse tuin, 74, 90
judasboom, 31
juffertje-in-het-groen, 50

juridische bepalingen t.a.v.
beplanting, 148-154

K

kabels en leidingen, 154
kadastrale bepalingen, 150
kallium, 68
kaliumberek (grond), 62
kapverordening, 153
kardinaalsmuts, 71, 104
kasteeltuin, 10
kernplanten, 38
kerstroos, 32
keuringsdiensten, 140-141
kleigrond, 58, 65
kleinfruit, 25
kleur, 43-57
kleurbeleving, 49
kleurcombinaties, natuurlijke, 50
kleureigenschappen, 51-55
– blauw, 54
– bruin, 54
– geel, 53
– groen, 53
– oranje, 53
– rood, 52
– roze, 52
– violet, 54
– wit, 51-52
– zwart, 55
kleuren, 82-83
kleuren onderscheiden, 45
kleurencirkel, 45
kleurencombinaties, 95-96
kleurtoon, 46
klimatologische invloeden,
bescherming tegen, 24
klimatologische omstandigheden
(wind, vorst), 71
klimplanten, 129
kloostertuin, 10
Kniphofia, 46
Kniphofia 'Alcazar', 48
kogeldistel, 54
Kolkwitzia amabilis, 124
koper, 68
kornoelje, rode, 57
kronkelhazelaar, 26
kroonvormen (bomen), 44
kroos, 117
kruidachtige gewassen, 129
kruidachtige planten, 35-36
kruidachtige planten, inheemse, 131
kruidachtigen, 35-36, 40-41, 129, 131
kruidenhoek, 25
kuijplanten, 100, 130
kunstmatige kleuren, 49-50
kwaliteit beoordelen, 141-142
kwaliteitscontrole beplanting, 140-142
kweekbak, 25

L

Landschapsstijl, 11
Lavandula angustifolia, 31
Lavatera, 14

lavendel, 31
leifruit, 25
levensduur van beplanting, 34
Levisticum officinalis, 31
Libertia peregrinans, 94
Ligularia, 68
Liquidambar styraciflua, 57
lössgrond, 58, 65-66
lupine, 52
Lupinus 'The Pages', 52
lusthof, 12

M

maagdenpalm, 31
maggikruid, 31
magnesium, 68
magnesiumgebrek (grond), 62
Magnolia, 73
Malus, 71
Malus 'Adams', 25
mangaan, 68
maquette maken, 127
massa (beplantingsplan), 18-23
maten en kwaliteitsaanduidingen
(bomen, heesters en planten), 142-145
meidoorn, 83, 86
meloenstruikje, 29
Menianthus trifoliata, 116
mest, 68
Mirabilis, 29
Miscanthus sinensis 'Dixieland', 61
Miscanthus sinensis 'Gracillimus', 130
moeras- en waterplanten, 145
molybdeen, 68
Monarda 'Violet Queen', 26
muurbeplanting, 24

N

naald van Cleopatra, 39, 65
nachtschone, 29
nachtviool, 29
nachtvorst, 71
Narcissus 'Suzy', 50
natuurlijke kleuren, 49-50
Nepeta × *faassenii*, 120, 130
nieskruid, 32
Nigella damascena, 50
Nothofagus antarctica, 40
nutsgewassen, 25
nutstuin, 12

O

onderhoudsbepalingen, 150, 152
ontwerpeisen, 148-149, 151, 153
Oost-Indische kers, 31
opbouw van de beplanting, 78-100
Ophiopogon japonicus 'Minor', 73
Ophiopogon planiscapus 'Niger', 47, 55
organische mest, 68
overhangend groen, 151-152

P

Paeonia, 73

Parthenocissus tricuspidata, 81
 passiebloem, 50
Passiflora, 50
Paulonia, 57
 peperboomje, 75
 pergola, 84
Perovskia atriplicifolia, 66
Persicaria, 57
Persicaria amplexicaulis 'Speciosa', 156
Petroselinum crispum crispum, 53
Petunia 'Lavender', 46
Petunia 'Purple Wave', 21
Phlox drummondii 'Crammy Pink/White', 46
Phragmites, 40
 pH-waarde, 69
 pH-waarde bepalen, 61
Phyllostachys bambusoides 'Castillonis', 119
Pieris japonica 'Forest Flame', 71
 pijnboom, 73
Pinus, 73
 pioenroos, 73
 plantafstanden, 128-139
 plantafstandtabellen, 133-136
 planten kiezen, 34-57, 124
 planten op stam, 91
 plantensociologische grondslag, plantkeuze op, 73
 plantenverzamelingen, 32-33
 plantritme, 139
 planttijden, 155
 plantverbanden, 138
Platanus acerifolia, 85
 plattengrond maken, 122-123
Plectranthus argentatus, 56
 polvormers, 88
 pootrecht, 150
Populus tremula, 30
 prachtkaaers, 50
Primula, 30
Primula japonica, 67
Primula prolifera, 67
Primula pulverulenta, 67
 pruikenboom, 97
Prunus cerasifera 'Nigra', 52
Prunus spinosa, 30
Pyrus salicifolia 'Pendula', 38

R

ratelpopulier, 30
 reuzenbalsemien, 30
 reuzenberenklauw, 30, 75
Rhododendron, 65
Rhododendron 'Adriaan Koster', 62
Rhododendron 'Hino-mayo', 69
Ricinus communis var. *borboniensis*, 39
 ridderspoor, 41, 54, 56
 rietsigaar, kleine, 131
 rode wonderboom, 39
 roos, 30
Rosa, 30
Rosa 'Intersmart', 27
Rosa 'Tanellis', 120
Rosa 'The Fair', 93

Rosmarinus officinalis, 30
 rozemarijn, 30
 rozen, 130
 rozen (kwaliteitsaanduidingen), 143
 ruimte en massa (beplantingsplan), 18-23
 ruit, 39

S

Sagina subulata, 18
Salix caprea, 36
 schaduw, 70
 schaduwkaart, 70
 schaduwwerking, 24
Sedum 'Purple Emperor', 94
 seizoenbeeld, 86
 seizoenbeeld en sfeer, 96-97
 seizoensbeleving, 101-115
 sierappel, 25, 71
 siergazons, 117
 sierkers, roodbladige, 52
 sierkool, 39
 sierpeer, 38
 siertuin, 12
 sierwaarde van de beplanting, 25-27
 sleedoorn, 30
 sleutelbloem, 30
 smaak van planten, 30-31
 sneeuwkllokje, 32
 solitairplanten, 39
 speelgazons, 117
 spierstruik, 68
 spullen (maataanduidingen), 142
Spiraea cinerea, 68
 springkornkommer, 30, 31
 stammaten (indeling), 131
 standplaats, 70
 stikstof, 68
 stikstofgebrek (grond), 62
Stipa gigantea, 124
 symmetrische beplanting, 139

T

Tagetes patula, 53
Taxus, 75
Taxus baccata, 26, 56, 83, 86
Taxus baccata 'Fastigiata', 39
 textuur van planten, 56-57, 82
Thalictrum, 40
Thalictrum delavayi, 39
 ton-sur-ton-kleuren, 46
 toverhazelaar, 32, 36
Tradescantia pallida 'Purpurea', 41
 trompetbloem, 29
 trompetboom, 57
Tropaeolum majus, 31
 tuininrichting (meubels), 78, 90-91
 tuinkunst, geschiedenis van de, 10-13
 tuinverlichting, 105
Tulipa 'Queen of the Night', 55
Tulipa 'White Triumphator', 47
 tulp, 47, 55
 tulpenboom, 73
 tweejarige planten, 35
Typha minima, 131

U

Urtica, 30
Uvularia grandiflora, 70

V

vaste planten, 35-36, 130
 vaste planten (indeling naar grootte), 132
 vaste planten (standaardmaten), 144
 veengrond, 58, 65
 venijnboom, 26, 56, 75, 83, 86
 venijnboom, zuilvormige, 39
Verbena bonariensis, 39, 66
 veren (maataanduidingen), 142
 vergeet-me-nietje, 35
 vergiftiging, tips bij, 76
 verkoopvoorwaarden (planten), 147
 verkrijgbaarheid (planten), 147
 verlichting, 105
Veronicastrum virginianum 'Fascination', 121
 verzadiging (kleur), 47
 verzadigingsverloop (kleur), 47
 verzorging na het planten, 155
Viburnum bodnantense 'Charles Lamont', 29
 vijvers en waterpartijen, 116-117
Vinca minor, 31
 Vita Sackville-West, 49
 voedingsstoffen (planten), 68
 voedingsstoffen, gebrek aan (grond), 61-62
 voorjaarsplanten, 101
 vorm en functie van planten, 37-43
 vorstschade, 71
 vrouwenmantel, 30
 vulplanten, 38
 vuurpijl, 46

W

wanden (muren), 78, 79-83
 water- en moerasplanten, 131
 waterdrieblad, 116
 waterhuishouding en plantkeuze, 67-68
 weefplanten, 39
 wilg, 36
 wind, 71
 winterplanten, 104-105
 wonderboom, rode, 39

Z

zandgrond, 58, 65
 ziekten en plagen, 71-72
 zink, 68
 zomerplanten, 103
 zonlicht, 44
 zuurbes, 91
 zuurgraad, 69
 zuurgraad bepalen, 61

Beplantingsplannen

Wat maakt een tuin bijzonder? Een mooie tuin wordt gekenmerkt door een fraai ontwerp en een geslaagde toepassing van dode en levende materialen. Het samenstellen van de beplanting (levende materialen) is als het dirigeren van een orkest; het samenspel leidt tot een harmonieus resultaat.

Dat resultaat wordt vooral bepaald door twee belangrijke criteria: wat wil je als tuinbezitter bereiken en welke eisen stelt de beplanting? Deze twee aspecten vormen de kern van dit boek en zijn de aanzet voor het maken van beplantingsplannen. Een ideaal boek voor wie een nieuwe tuinbeplanting wil maken, maar ook voor het aanpassen van een bestaande beplanting.

Bij dit boek zit een cd-rom die eenvoudig te installeren is op de computer. Je kunt er planten mee kiezen die voldoen aan de gestelde tuinvensen. In het programma zijn ruim 4000 planten opgenomen, die over het algemeen goed verkrijgbaar zijn. Van veel planten staan afbeeldingen op de cd-rom.

Boek en cd-rom vormen samen een geweldige informatiebron voor wie zelf een fraaie beplanting wil creëren.

NUR 425,426

ISBN 90-215-8102-7

9 789021 581026

www.boekenwereld.com

Groenboekerij is een onderdeel van
Kosmos-Z&K Uitgevers, Utrecht/Antwerpen
www.groenboekerij.nl
www.groenboekerij.be

